

Vanhemmaksi yhä vanhempana - terveydellisiä ja yhteiskunnallisia seurauksia

Viva-seminaari 13.9.2017

Reija Klemetti, tutkimuspäällikkö, THL

TERVEYDEN JA HYVINVOINNIN LAITOS

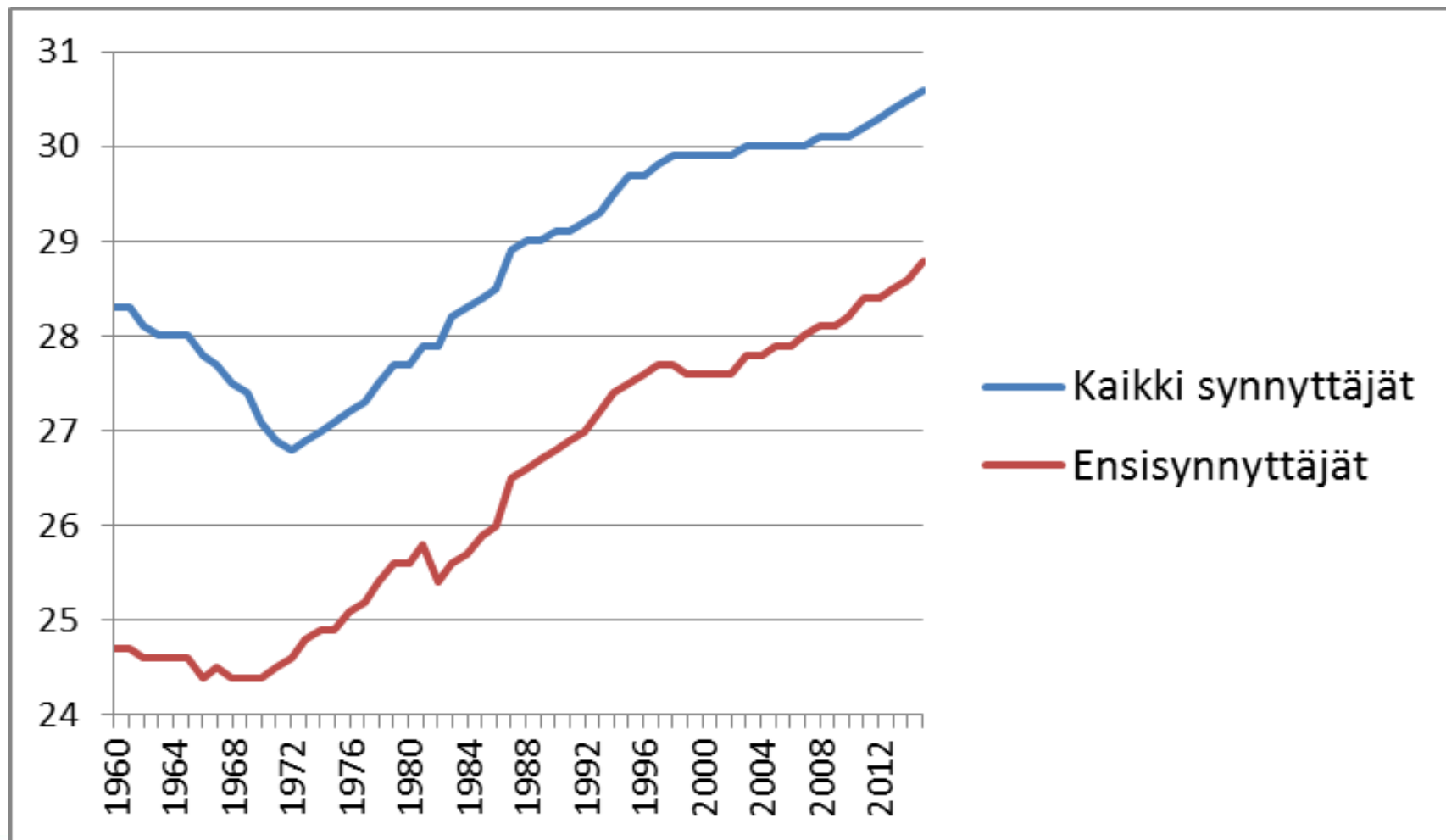
Sisältö

- (Ensi)synnyttäjän ikä
- ”lökkäänä” lapsen hankkiminen, hedelmällisyys ja perhekoko
- Ikääntyneen (ensi)synnyttäjän ja hänen vastasyntyneensä terveys sekä interventioiden ja palvelujen käyttö
- Isäksi tuloikä
- Isän ikä, hedelmällisyys ja lasten terveys
- Yhteenveto ja pohdinta

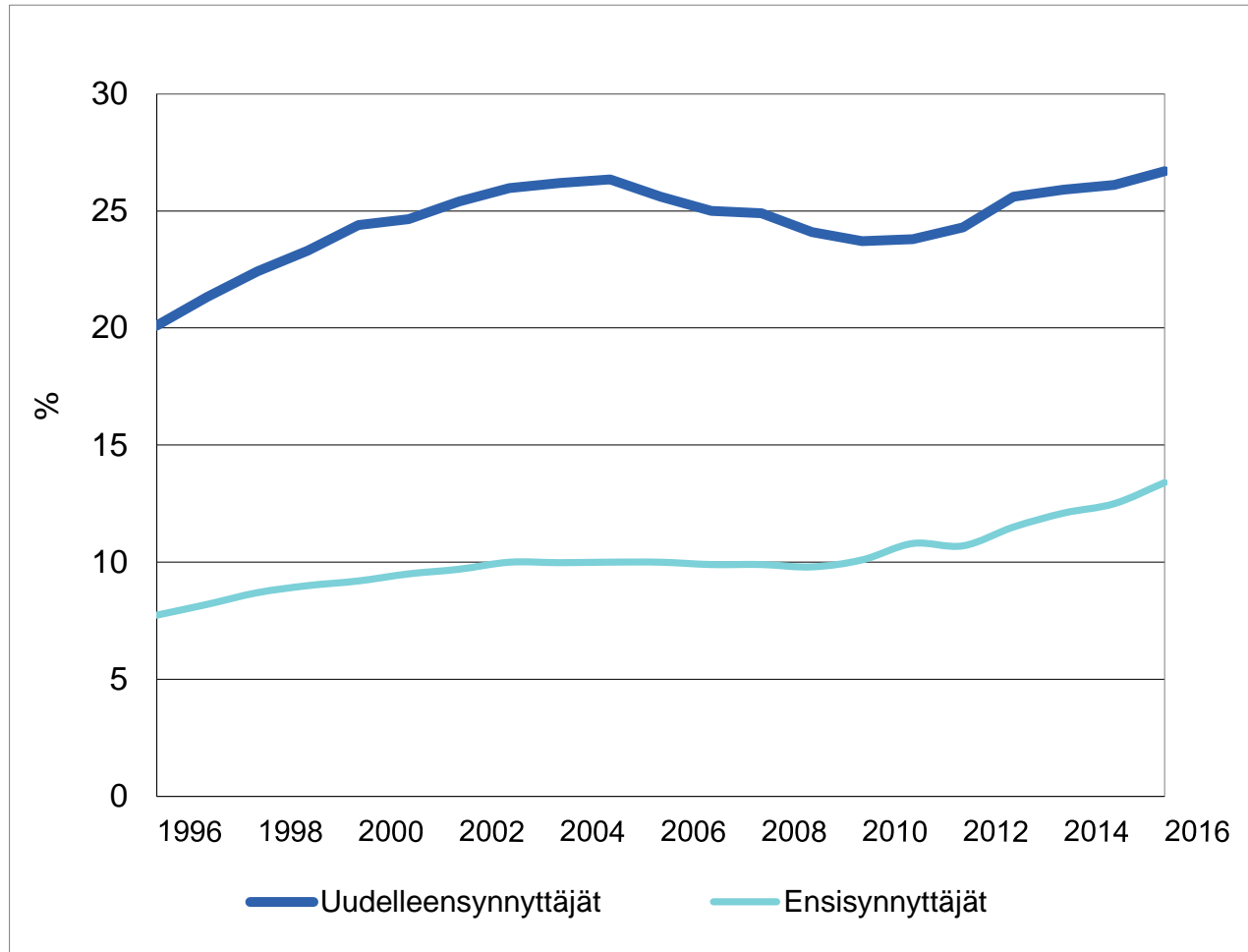
Synnyttäjän ikä

- Tilastoitu jo pitkään
- Syntyneiden lasten rekisteri v.1987 – muutakin tietoa kuin ikä
- 35 vuotta pidetty perinteisesti ”riskisyntyttäjän ikärajana”

Kaikkien synnyttäjien ja ensisynnyttäjien keski-ikä Suomessa 1960-2015

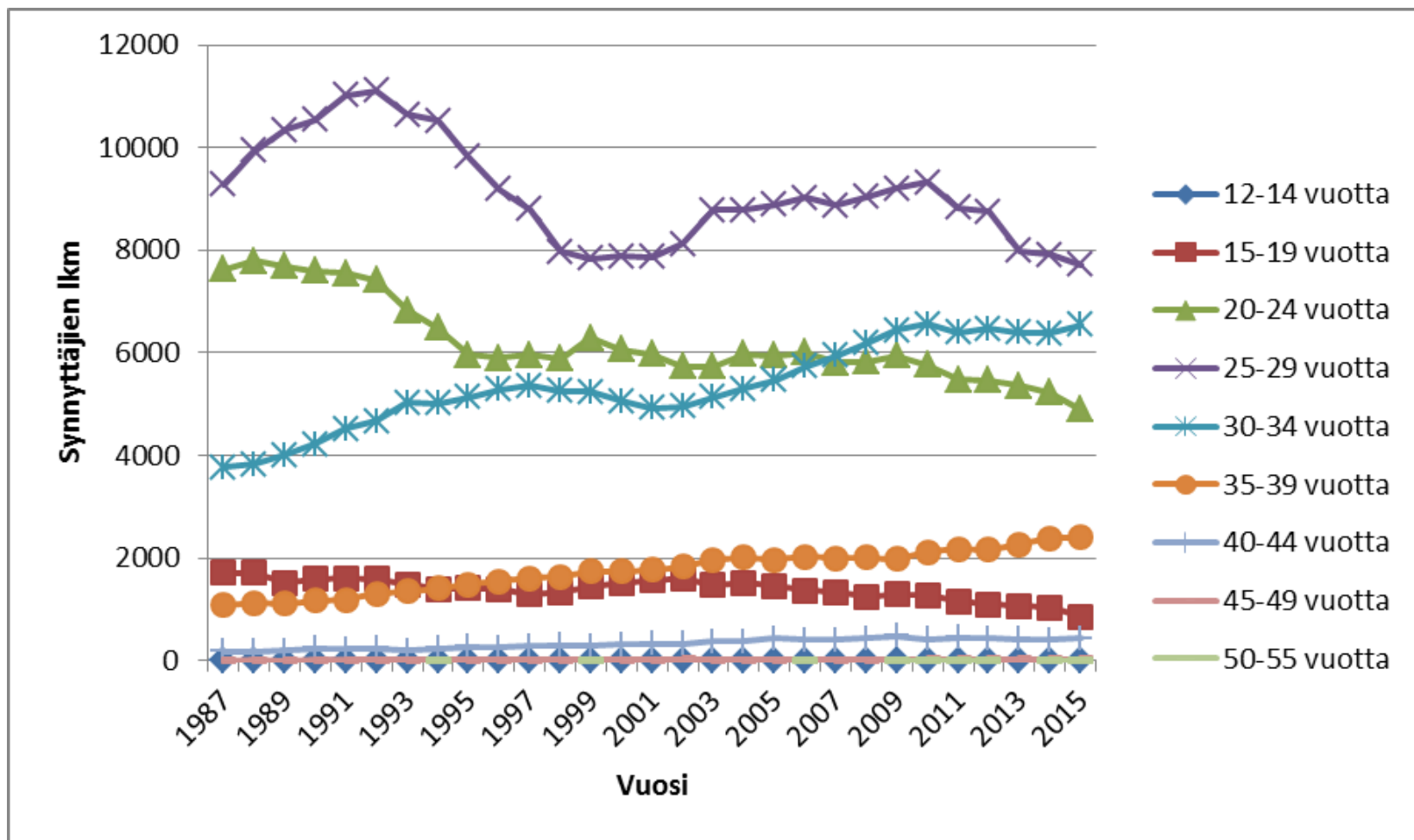

Yli 35-vuotiaiden synnyttäjien osuus noussut 1996-2016*, %

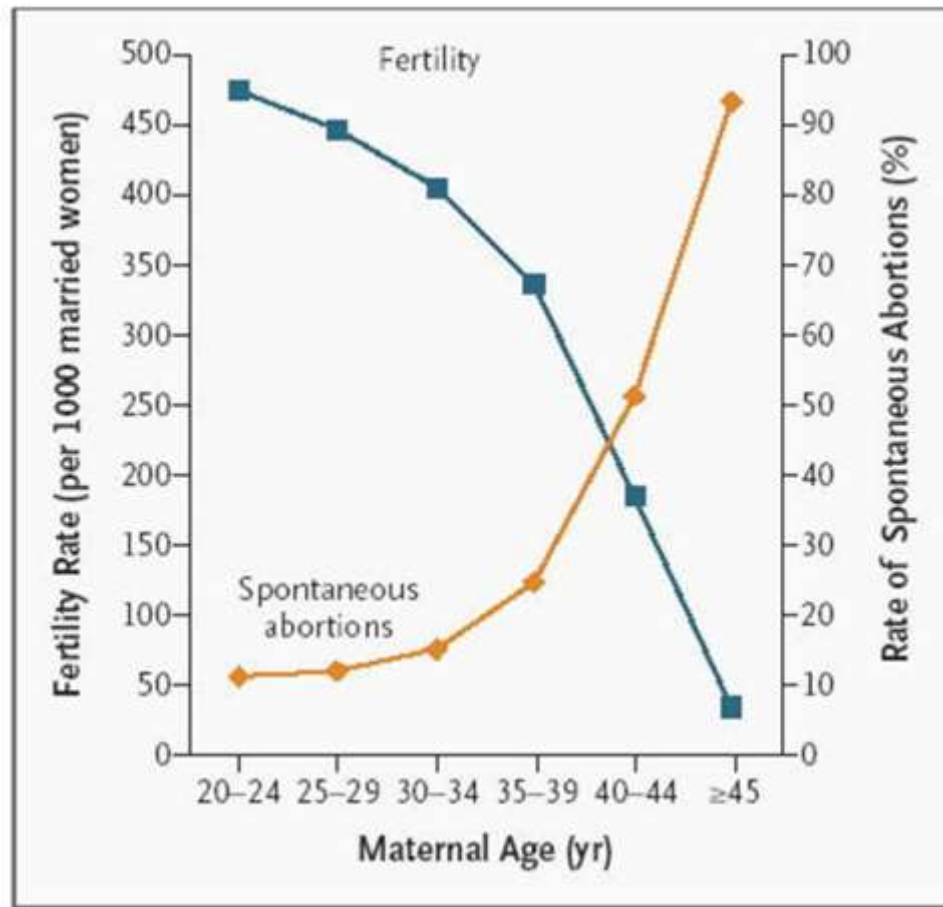

Lähde. THL/ Syntymärekisteri
* ennakkotieto

Ensisynnyttäjien lukumäärä ikäryhmittäin 1987-2015

Hedelmällisyys heikkenee jyrkästi naisen iän myötä

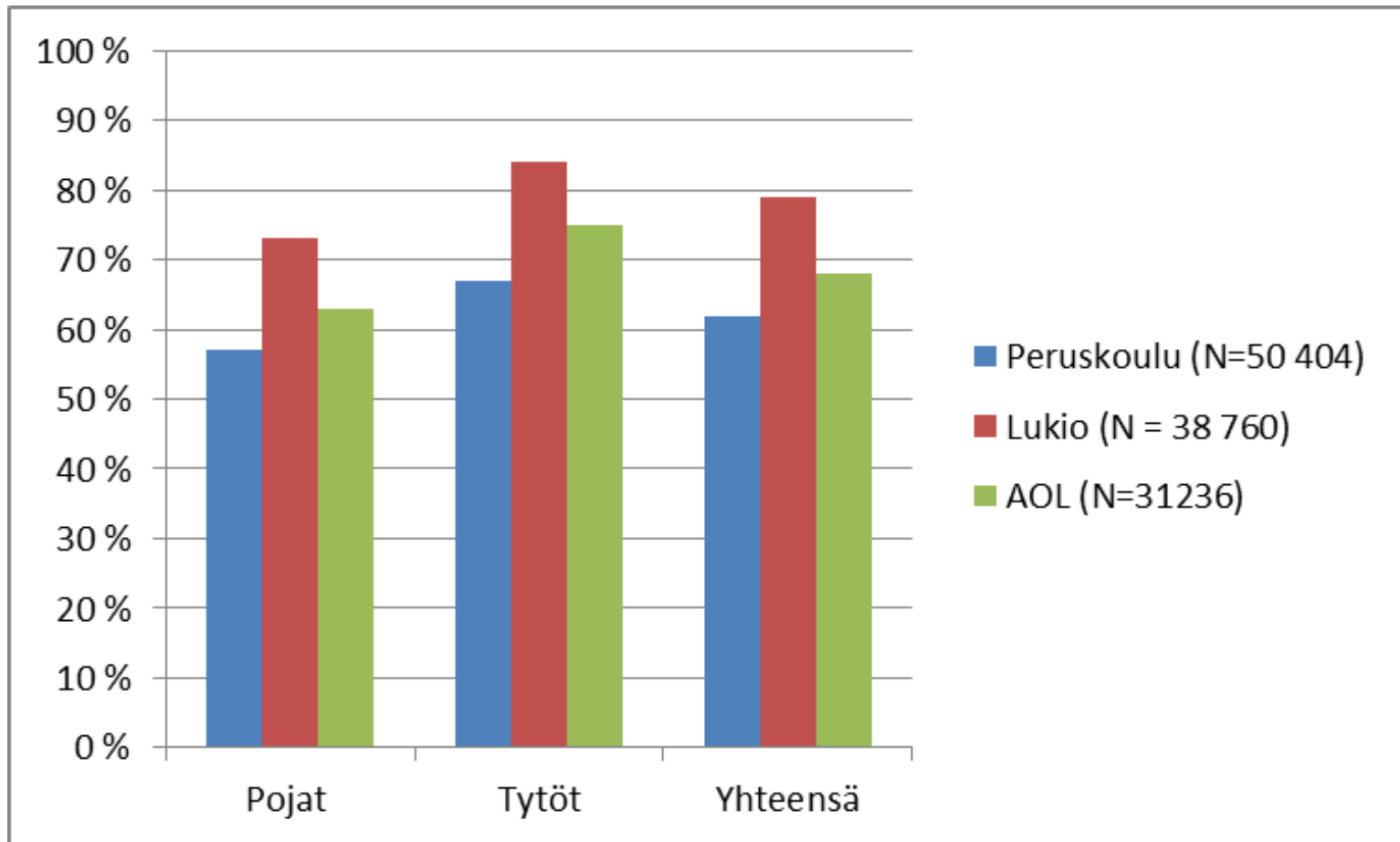
Lähde: Heffner L. NEJM 2004;351(19): 1927-29

TERVEYDEN JA HYVINVOINNIN LAITOS

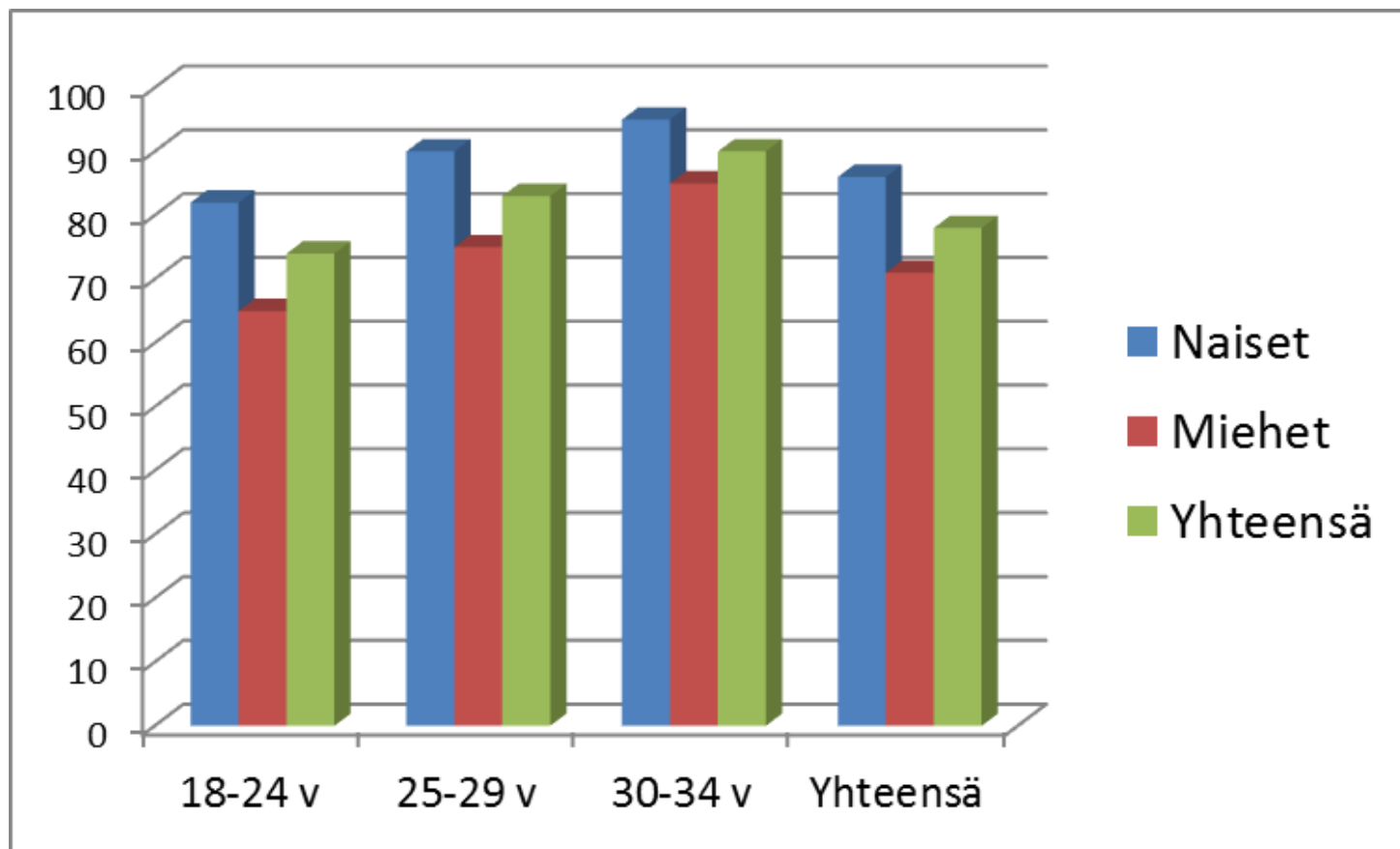
Tietävätkö nuoret hedelmällisyyden alenemisesta?

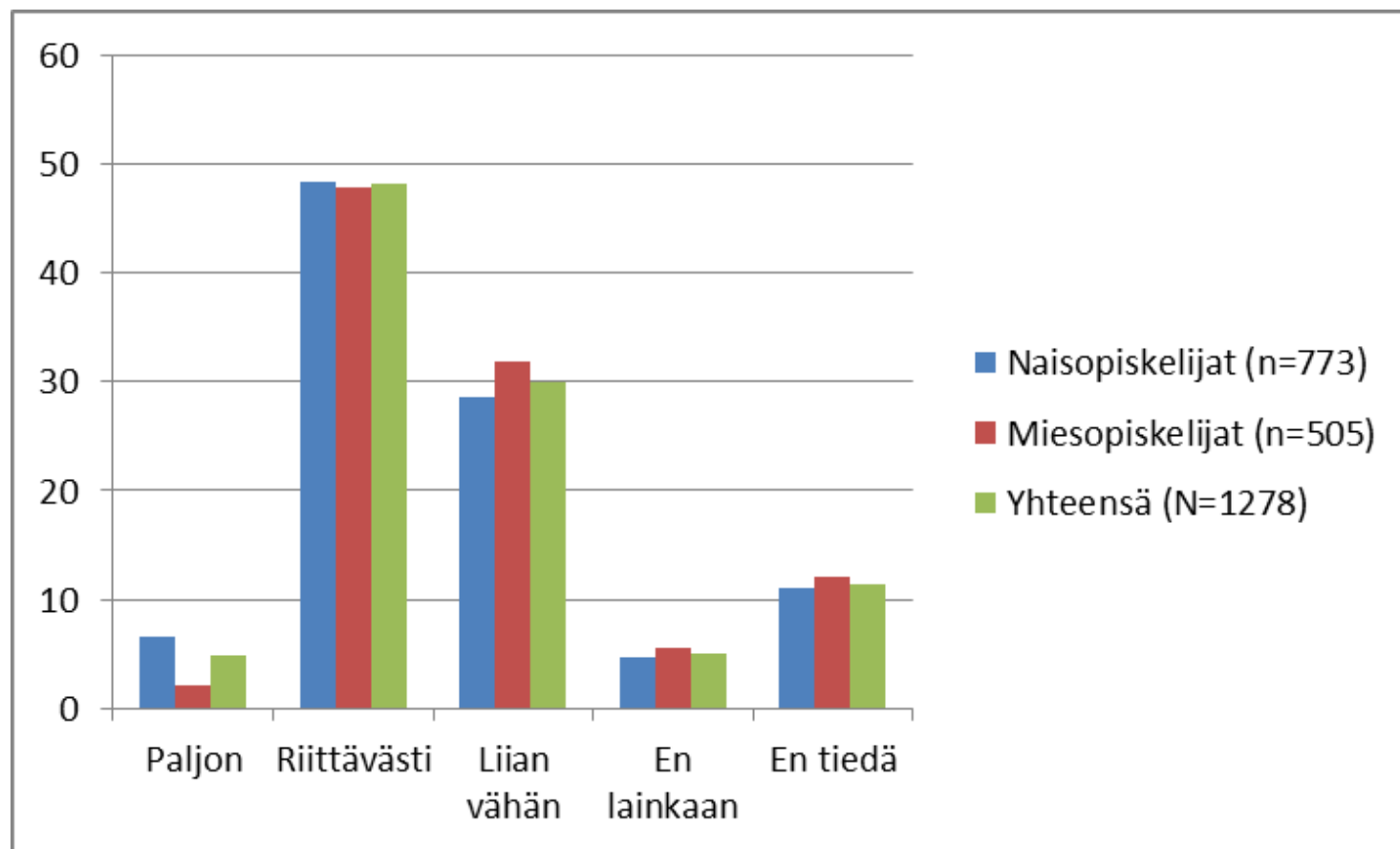
Peruskoulu-, ammattikoulu- ja lukiolaisten tietämys naisen iän vaikutuksesta raskaaksi tulemiseen Kouluterveyskyselyssä 2015 – Oikea vastaus kysymykseen ”Naisen raskaaksi tuleminen vaikeutuu 35 ikävuoden jälkeen”

Yliopisto-opiskelijoiden tietämys naisen iänmukaisesta hedelmällisyyden laskusta opiskelijan iän mukaan (N = 1368), %

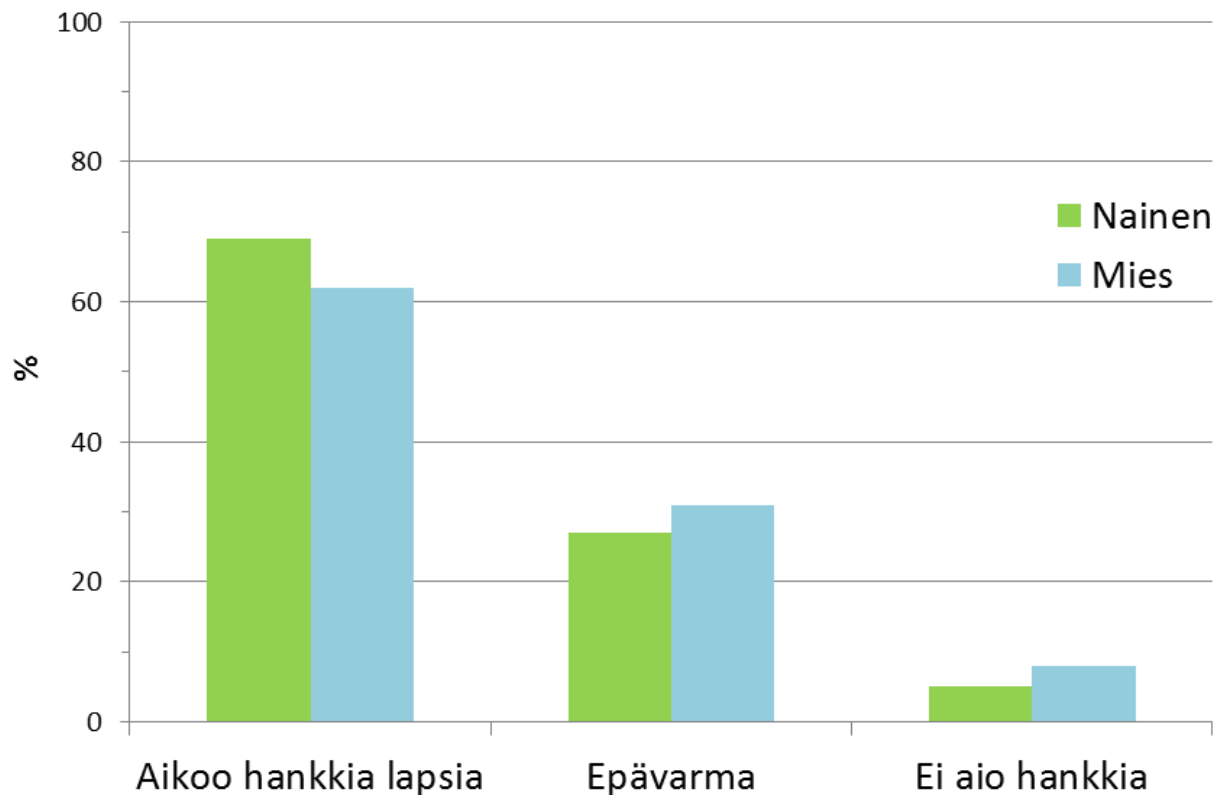

Saavatko opiskelijat riittävästi tietoa naisen iän vaikutuksesta hedelmällisyyteen?

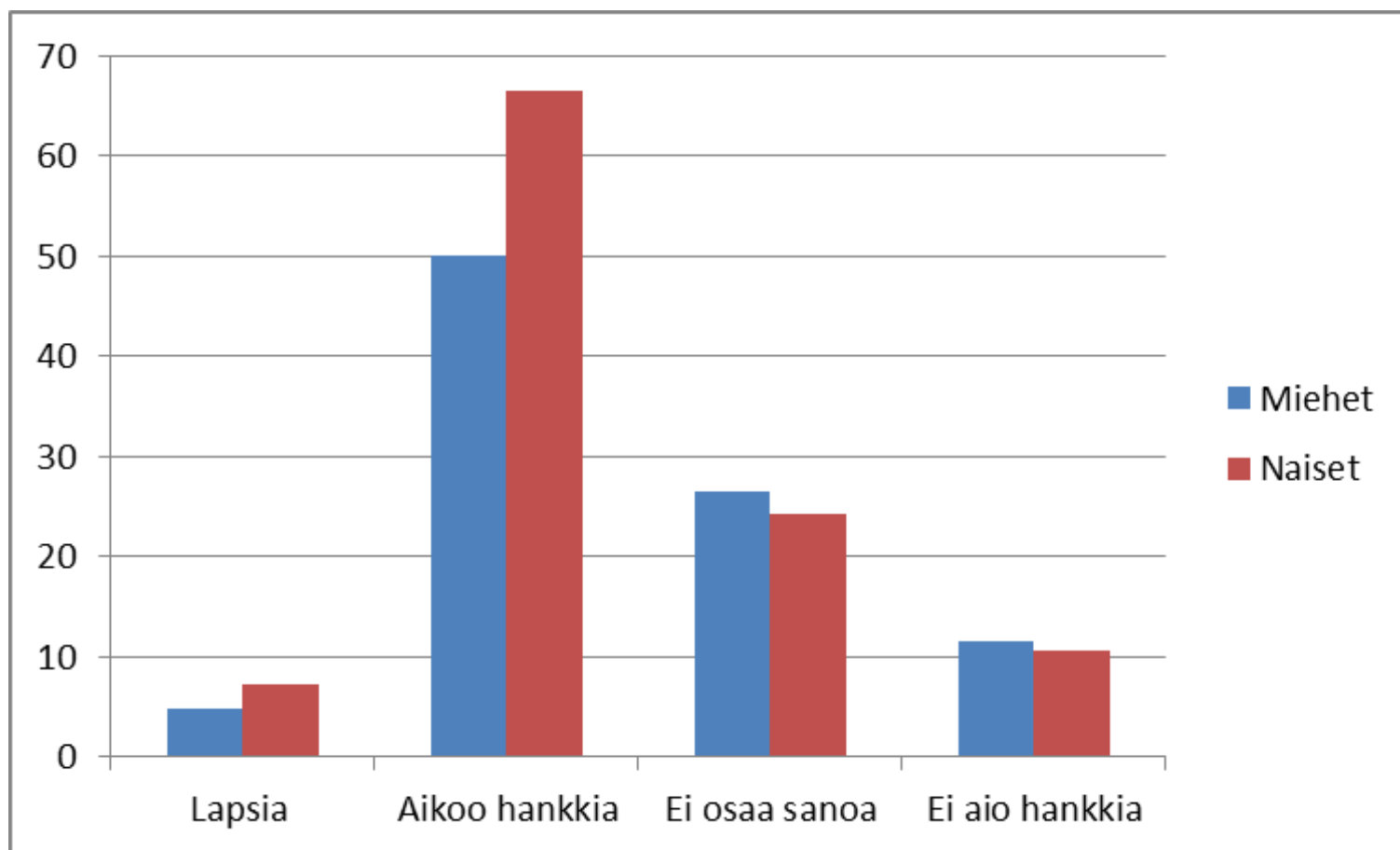

Nuorten aikuisten lastenhankinta-aikeet

Epävarmuutta mutta kuitenkin aikomusta hankkia lapsia (yliopisto-opiskelijat 2011, N=1378)

Korkeakouluopiskelijoiden lastenhankinta- aiheet, KOTT 2016 (N = 3026)

Miksi vanhemmaksi tullaan yhä vanhempana?

- VL:n Perhebarometri 2008:
 - Sopivan kumppanin puute
 - Keskenenäiset opinnot
 - Halu ensin edetä ammatissa ja uralla
 - Työtilanteen epävarmuus
- KOTT 2016 naisopiskelijat (N = 1916):
 - Keskenenäiset opinnot
 - Haluttomuus sitoutua pieniin lapsiin
 - Muut kiinnostavat asiat
 - Ei katkosta opintoihin
- KOTT 2016 miesopiskelijat (N=934):
 - Haluttomuus sitoutua pieniin lapsiin
 - Keskenenäiset opinnot
 - Sopivan kumppanin puute
 - Muut kiinnostavat asiat

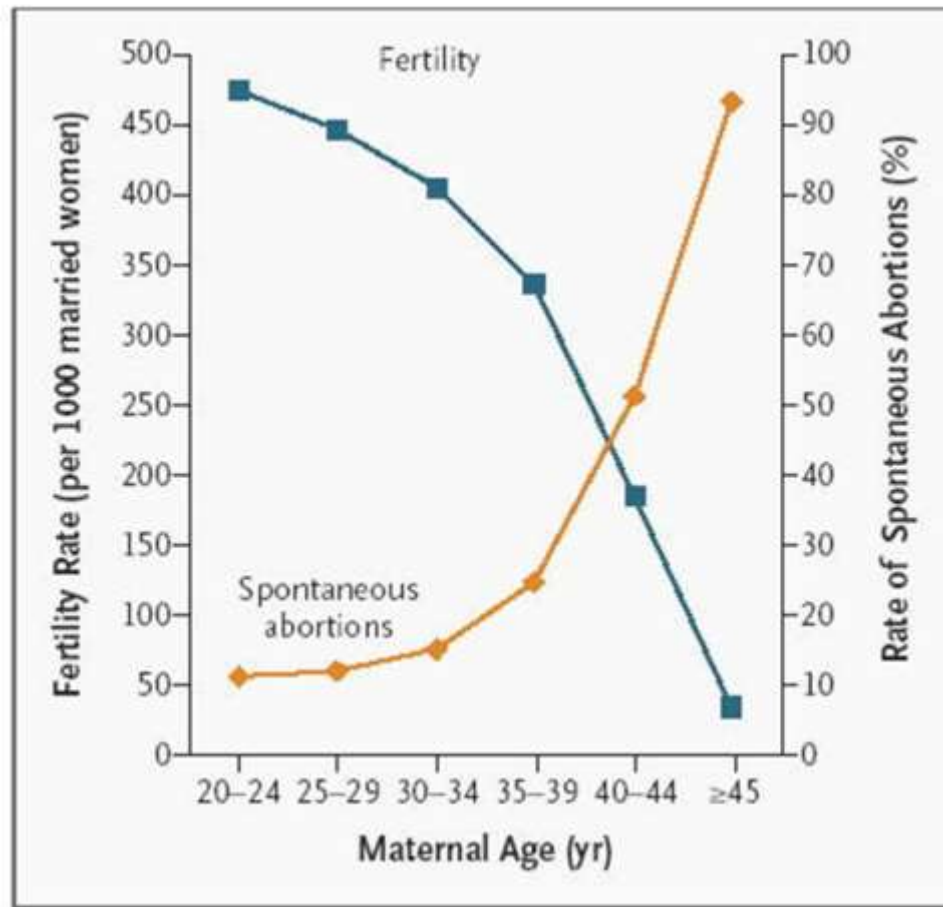

Miksi ”iäkkäänä” ensimmäisen lapsen hankkimista pitäisi pitää ongelmana tai olla siitä huolissaan?

Lapsen saamisen vaikeus voi yllättää

Erikoislääkäri Mervi Halttunen-Nieminen on huolissaan nuorista aikuisista, jotka aikovat hankkia lapset ”sitten joskus”.

Hedelmällisyys heikkenee – raskaus ei alakaan toivotusti tai päättyy keskenmenoon

Lähde: Heffner L. NEJM 2004;351(19): 1927-29

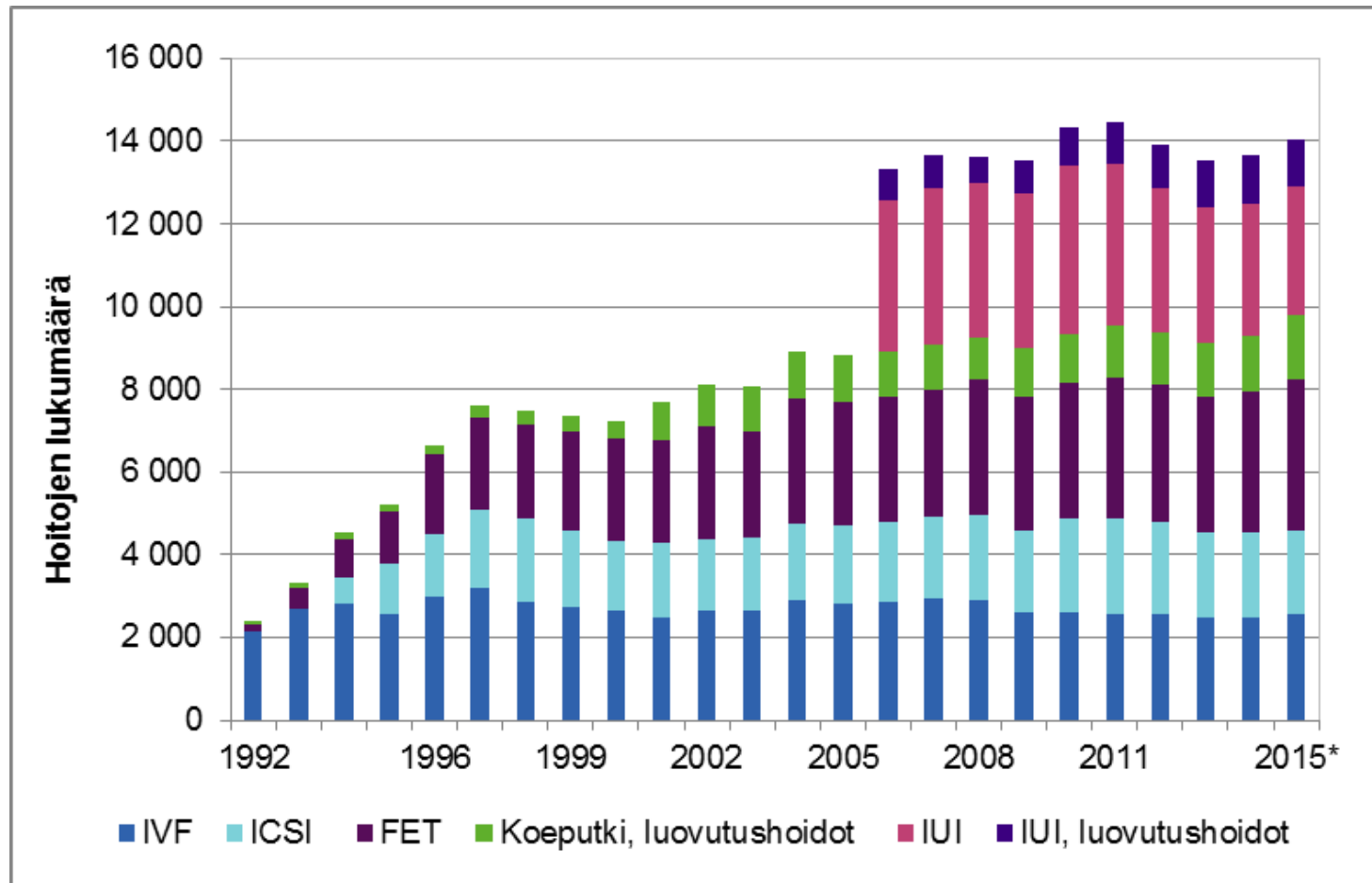
TERVEYDEN JA HYVINVOINNIN LAITOS

Hedelmöityshoitojen tarve / käyttö lisääntyy

- Hedelmöityshoidot lääketieteen keino ”yrittää pysyä lastenhankinnan lykkääntymisen perässä”
- Hedelmöityshoidot auttaneet monia saamaan toivotun lapsen / lapsia
- Ikä merkittävä tekijä hoitojen onnistumisessa
- Tahatonta lapsettomuutta myös nuorilla

Hedelmöityshoidot 1992–2015

* Ennakkotieto

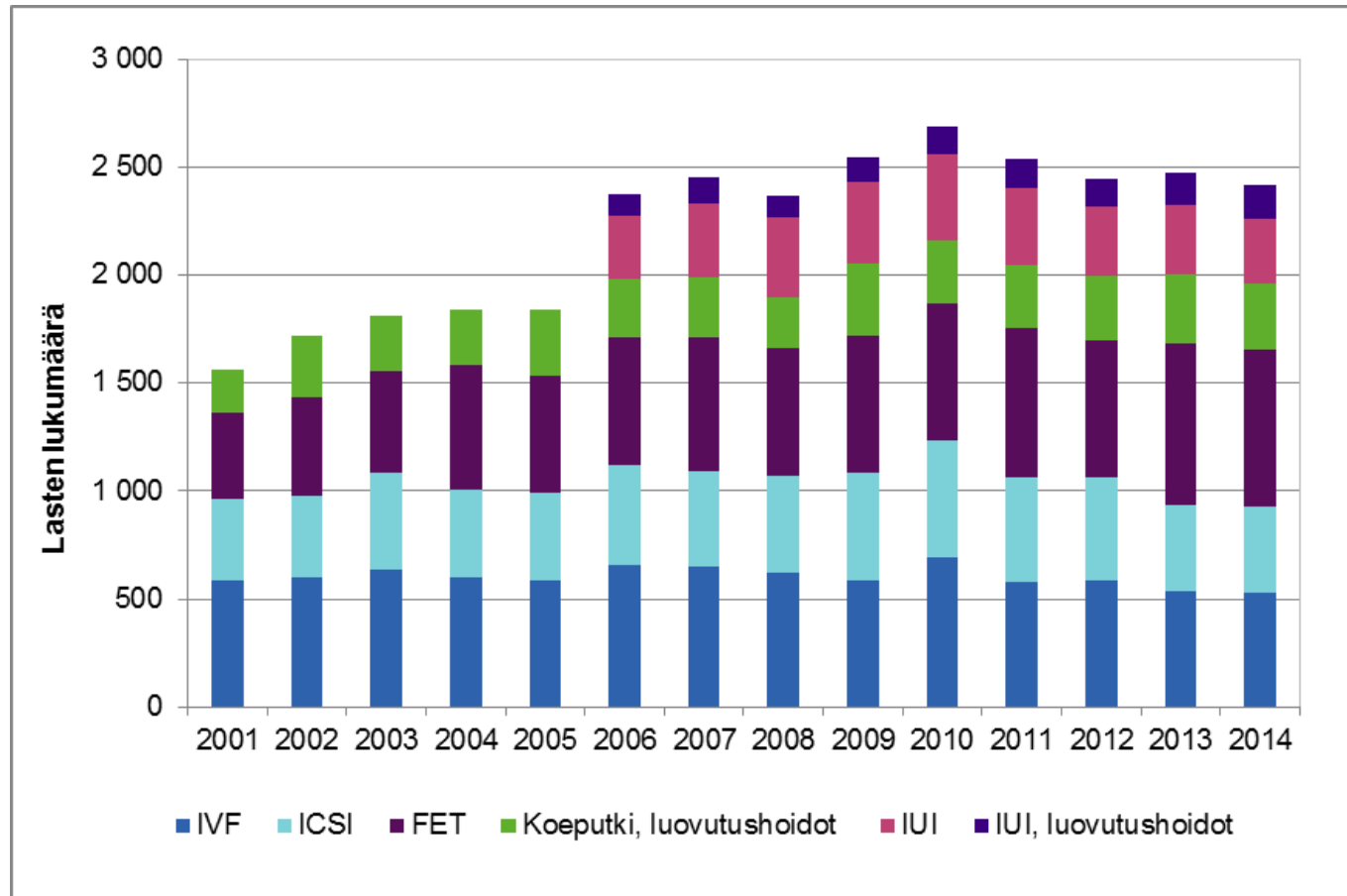
Sperman- ja alkionluovutukset 2001 alkaen, inseminaatiot 2006 alkaen

Lähde: THL, Hedelmöityshoitotilastot

TERVEYDEN JA HYVINVOINNIN LAITOS

Hedelmöityshoidoista syntyneet lapset vuosina 2001–2014 – 5,6% syntyneistä lapsista v. 2016

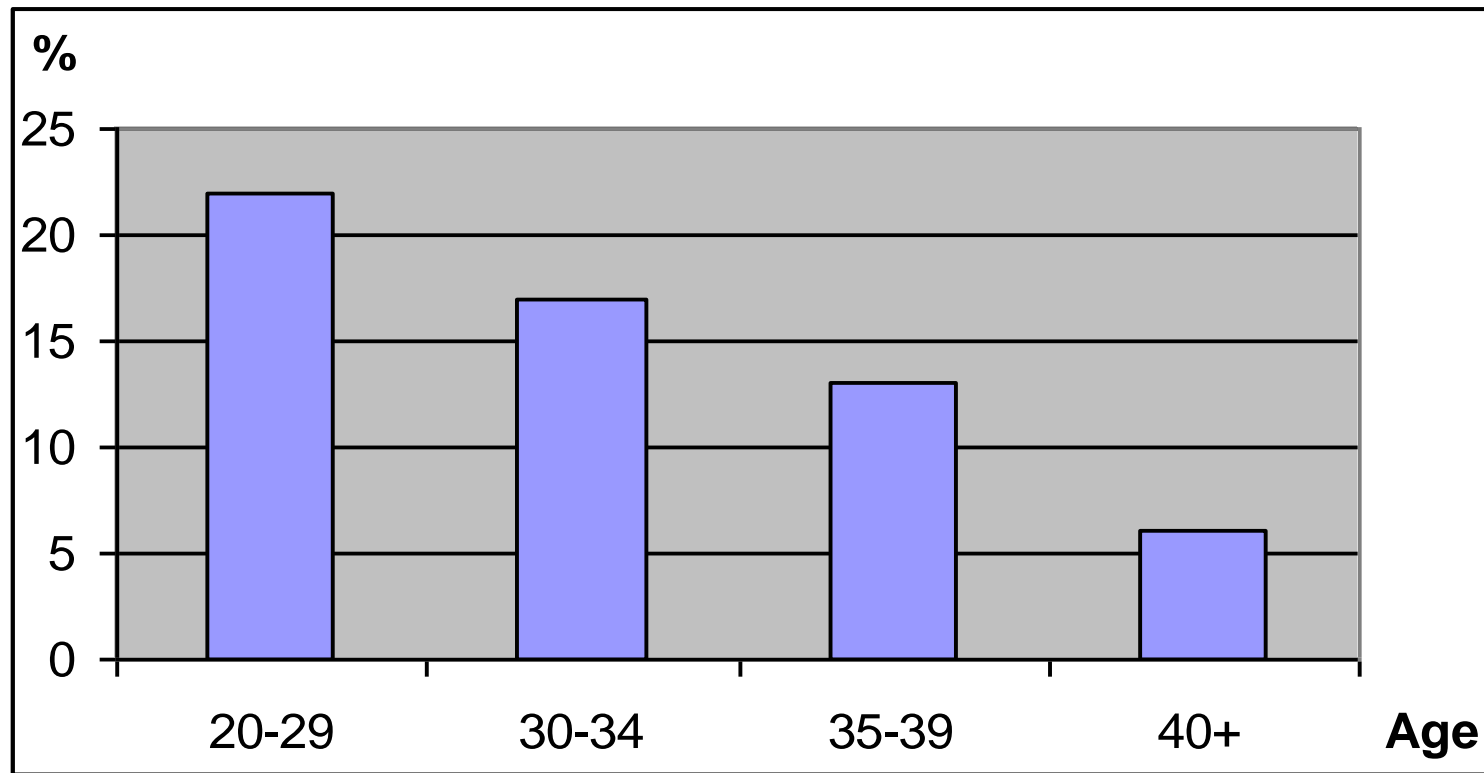
Hedelmöitysvuoden mukaan. Tiedot sperman- ja alkionluovutuksesta 2001 alkaen, inseminaatioista 2006 alkaen

Lähde: THL, Hedelmöityshoitotilastot ja Syntyneiden lasten rekisteri

TERVEYDEN JA HYVINVOINNIN LAITOS

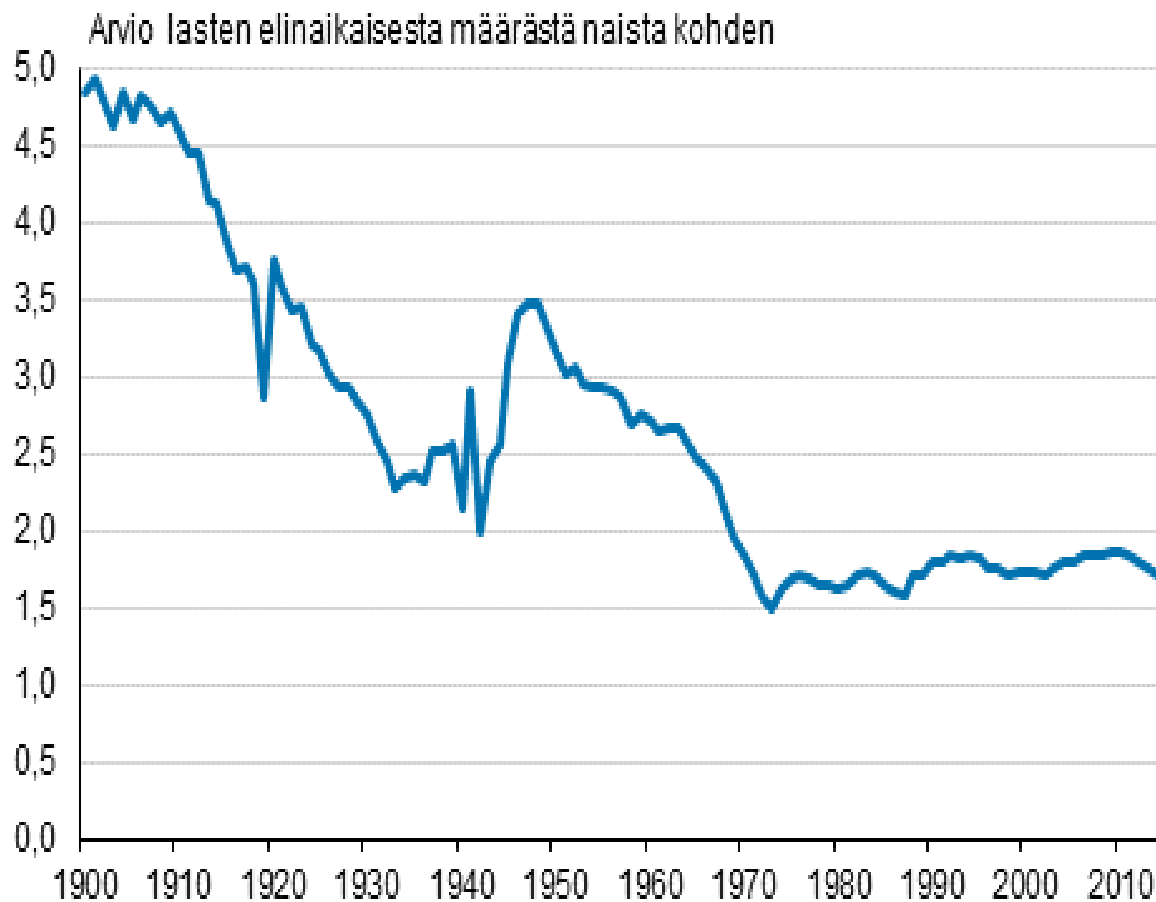
Koeputkihedelmöityshoitojen onnistuminenkin laskee iän myötä – elävänä syntyneet aloitettua hoitoa kohti – naisen iän mukaan 1,5 vuoden seurannassa

Klemetti ym. 2006

Kokonaishedelmällisyys laskee

1900-2016 (Tilastokeskus, 2016) – ennuste vuodelle 2017 vain 1,47

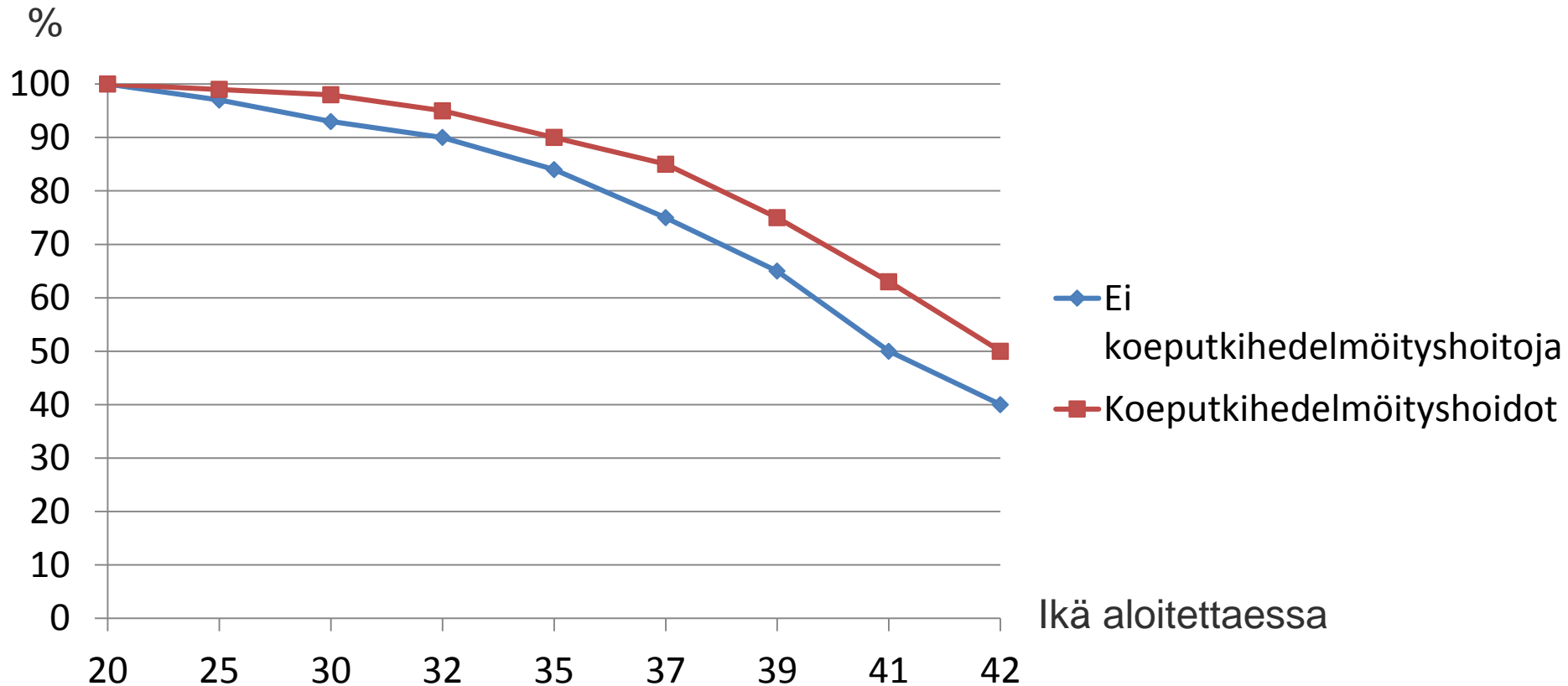

Perhekoko pienenee

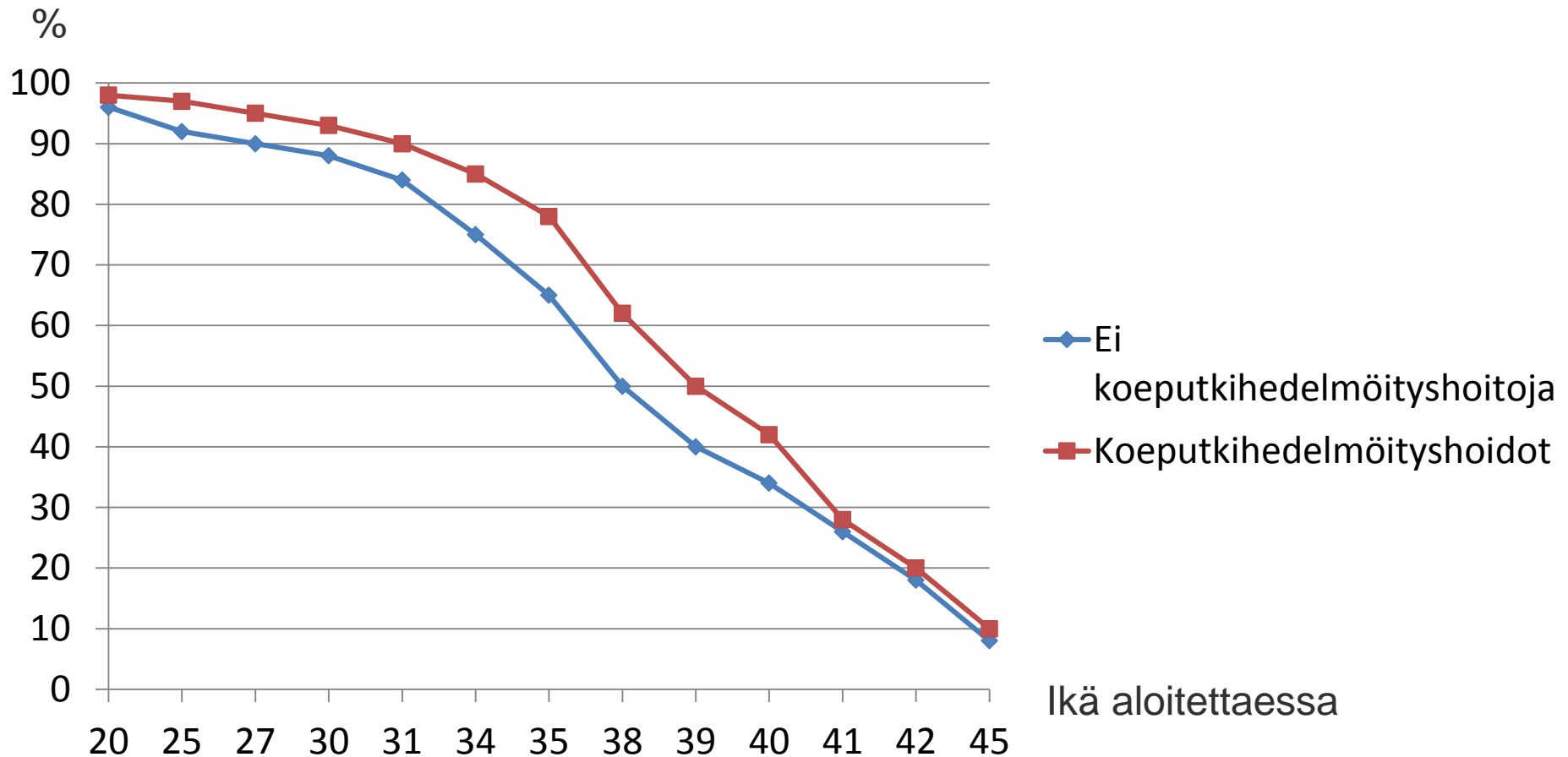
- Ihanteellinen lapsiluku muuttunut?
 - 2001-2007 noin 2-3 lasta
 - 2015, alle 2
 - Yhden lapsen –perhe -ideaali: 2001–2007 noin 7–15 % ja 25% vuonna 2015 (Perhebarometrit, VL, 2001-2015)
- Minkäikäisenä lastenhankinta tulisi aloittaa, jos kuitenkin haluaa lapsen tai useampia lapsia?

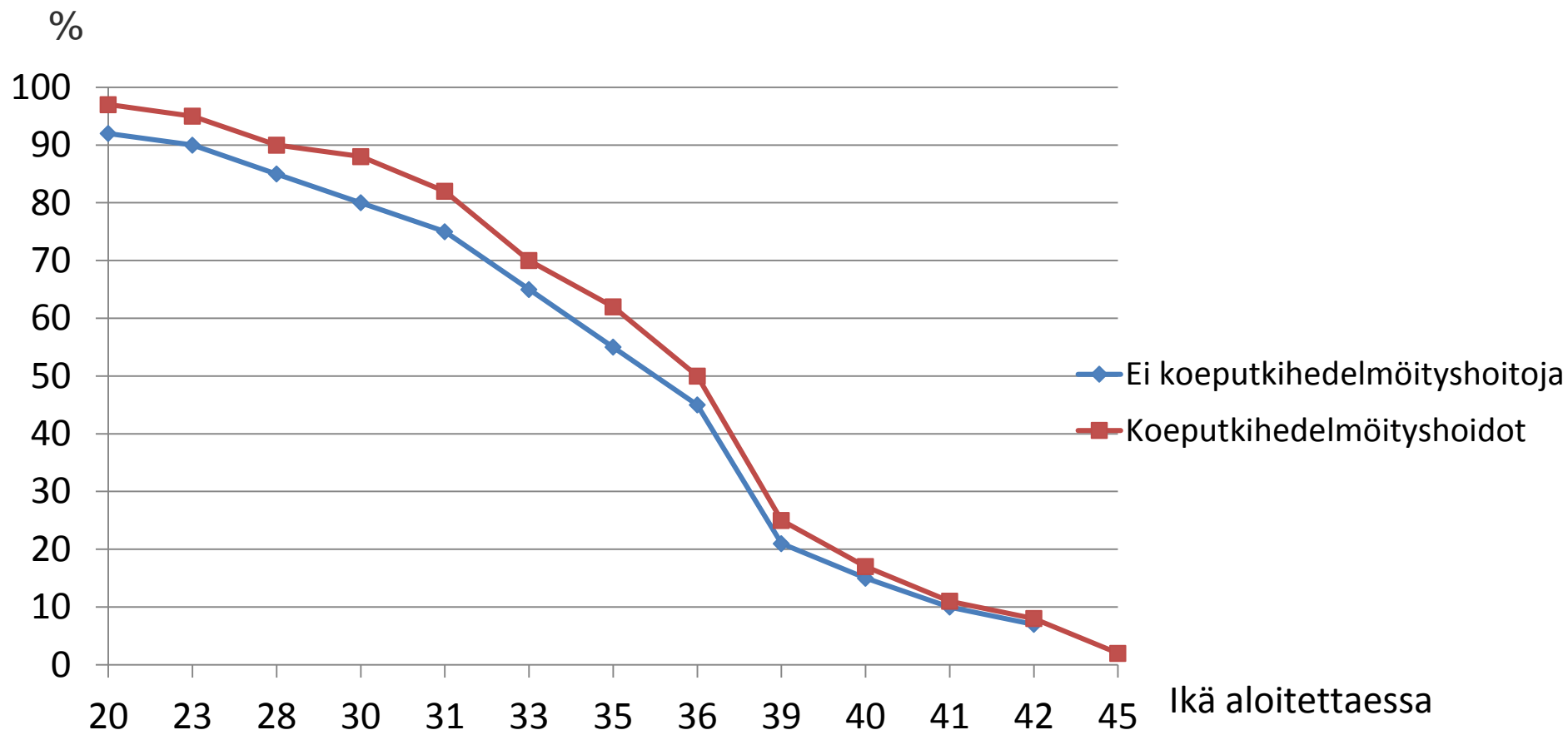
Yhtä lasta toivovan toiveen toteutumisen todennäköisyys naisen iän mukaan

Kahta lasta toivovan toiveen toteutumisen todennäköisyys naisen iän mukaan

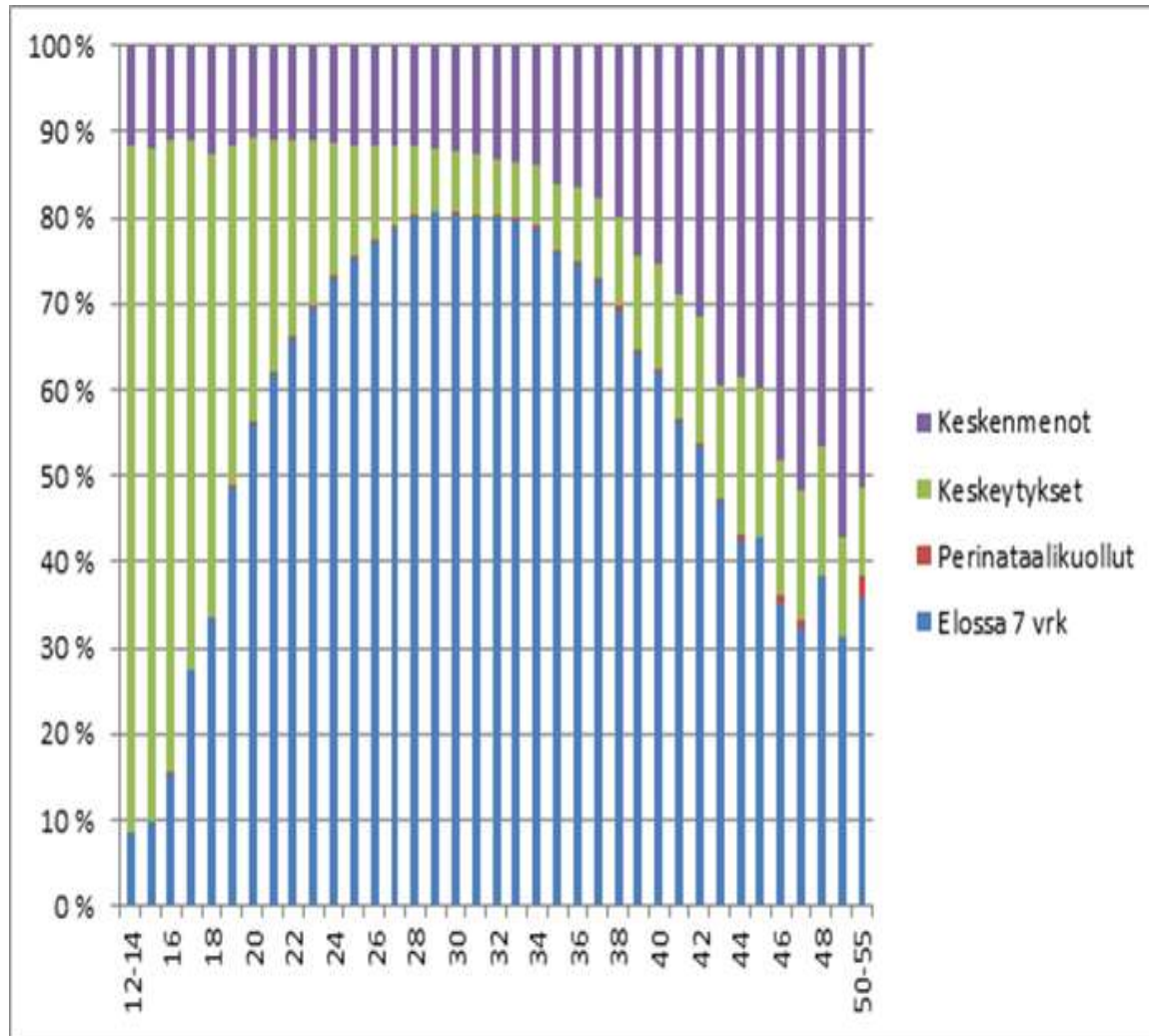
Kolmea lasta toivovan toiveen toteutumisen todennäköisyys naisen iän mukaan

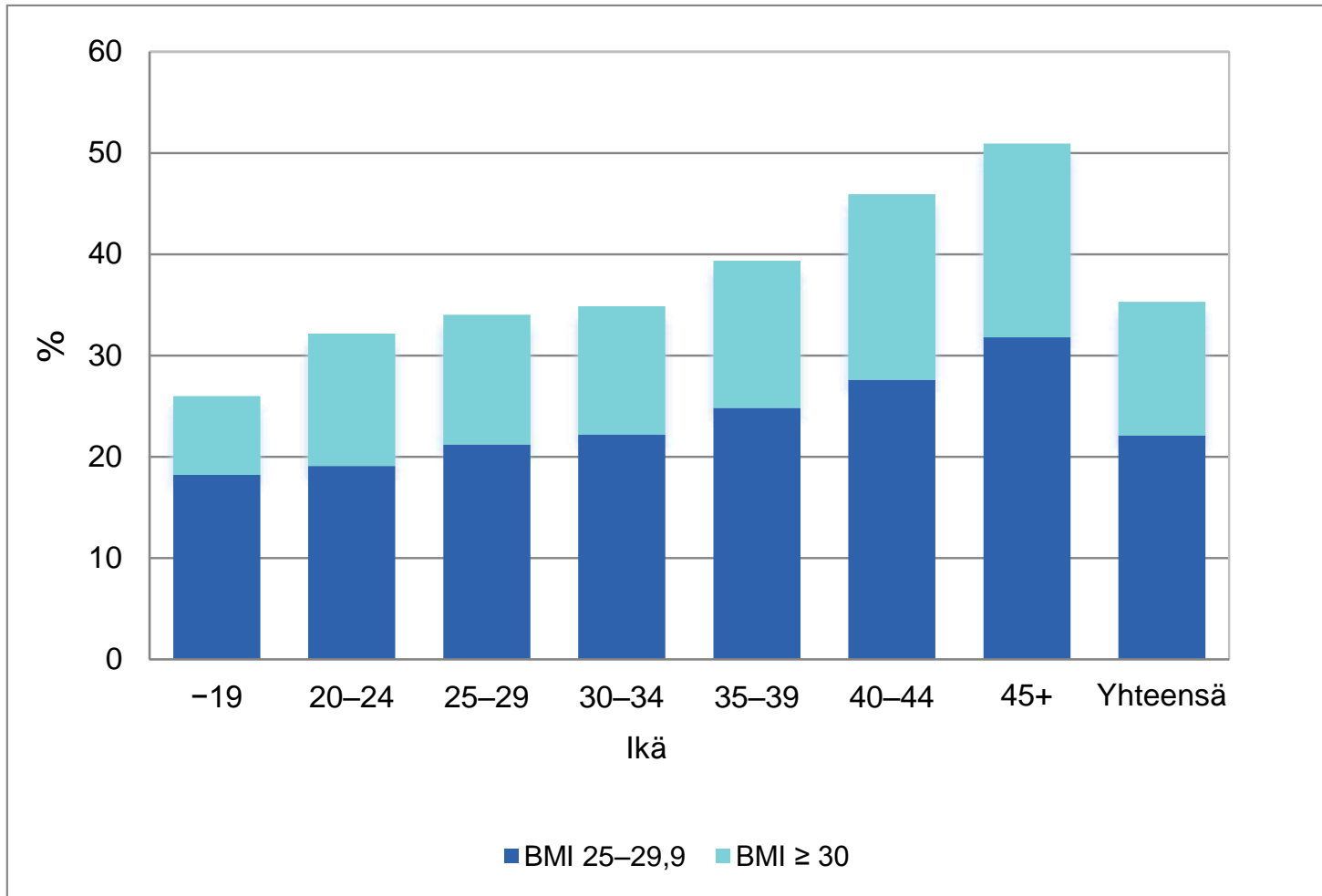
Mitä ikääntyneen raskauksiin ja synnyttämiseen liittyy?

Alkaneista raskauksista yhä enemmän päättyy keskenmenoon – kaikki synnyttäjät 2012-2016

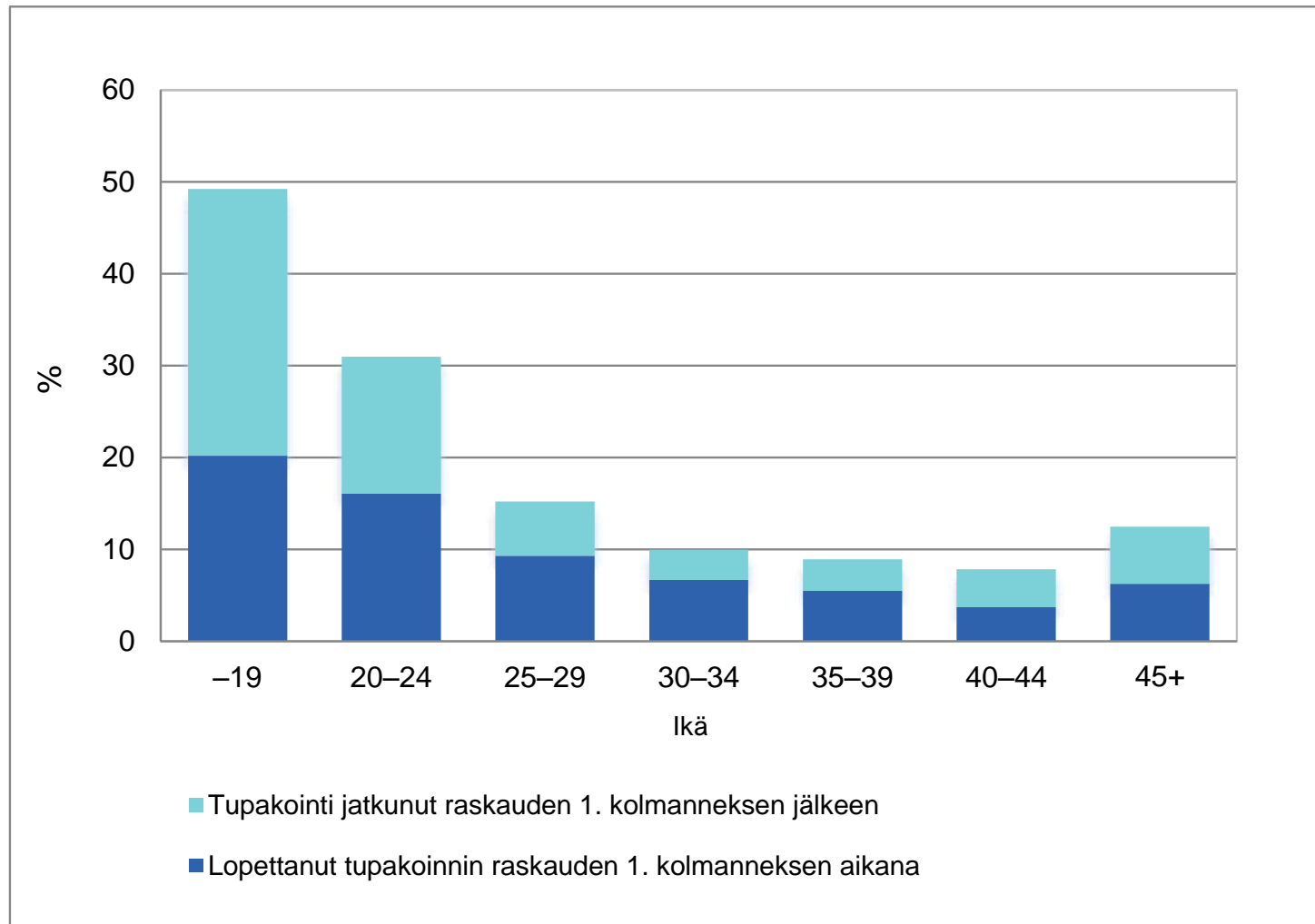

Enemmän ylipainoisia tai lihavia synnyttäjiä 2016*, %

(Ensisynnyttäjät, painoindeksi (BMI) 25,0 – 29,9 kg/m² ja ≥ 30 kg/m² ikäryhmittäin 2016*)

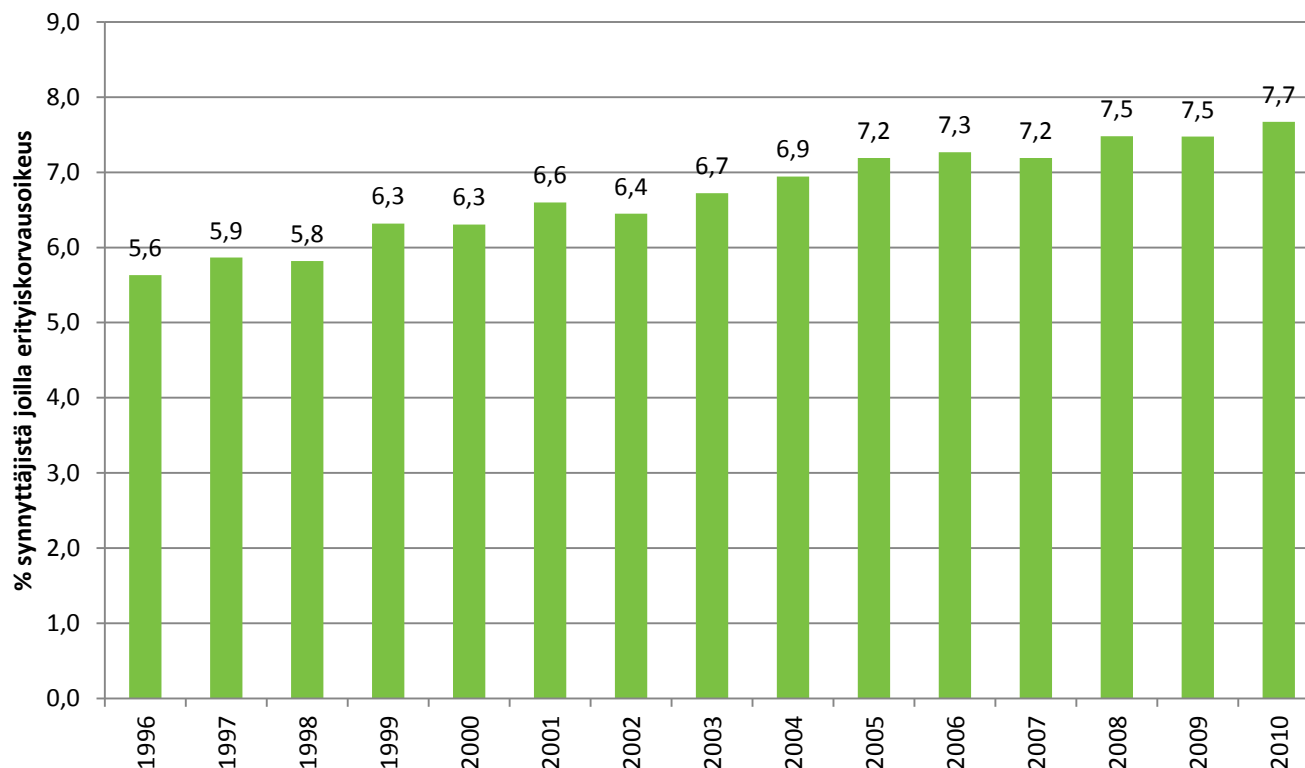
Vähemmän tupakoivia – poikkeus 40+ (Ensisynnyttäjiä tupakointi ja tupakoinnin lopettaminen raskauden alussa 2016*)

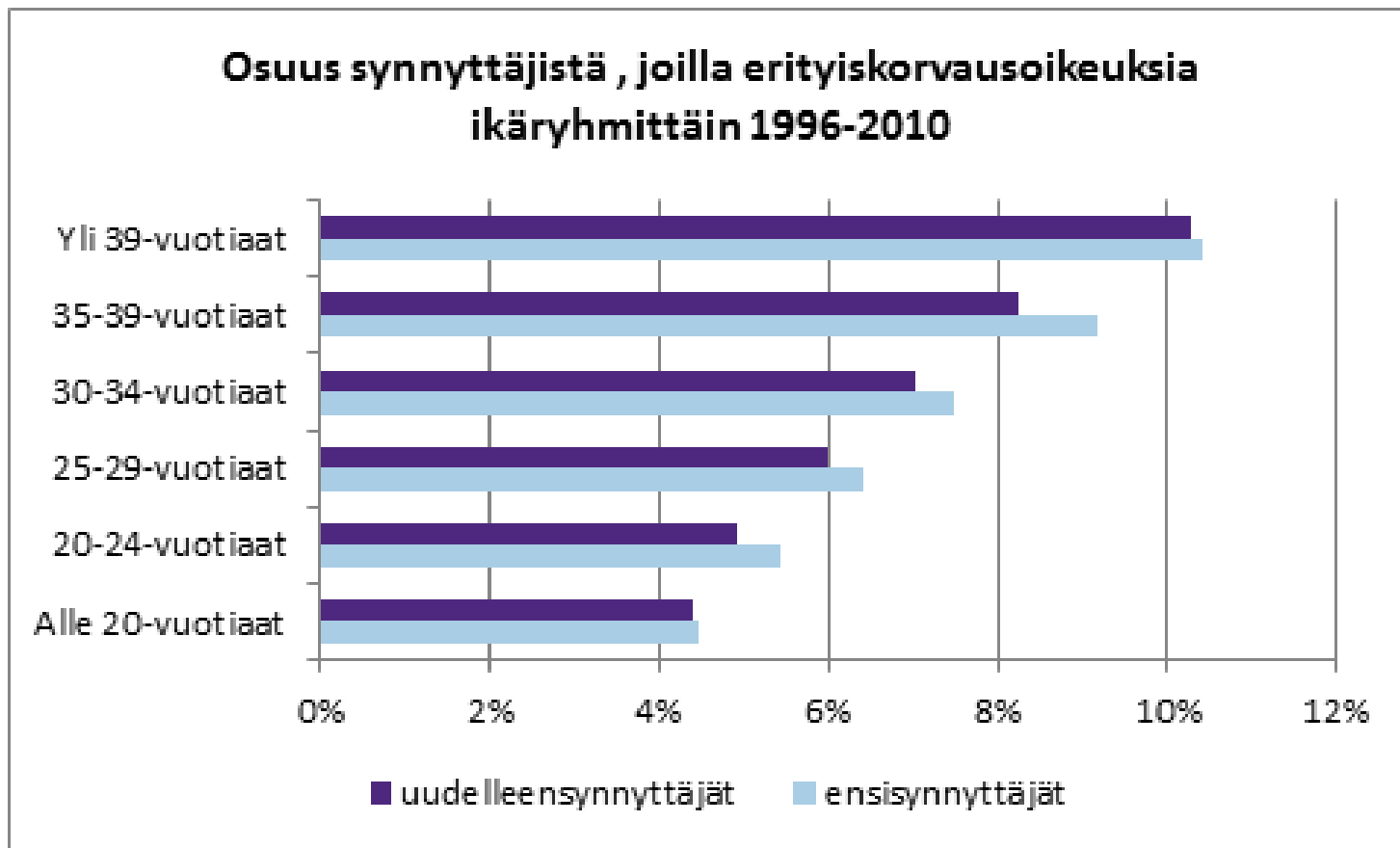
Raskaana olevien pitkäaikaissairaudet lisääntyvät

(Lääkehoito- ja raskausprojekti, Lahesmaa-Korpinen, THL)

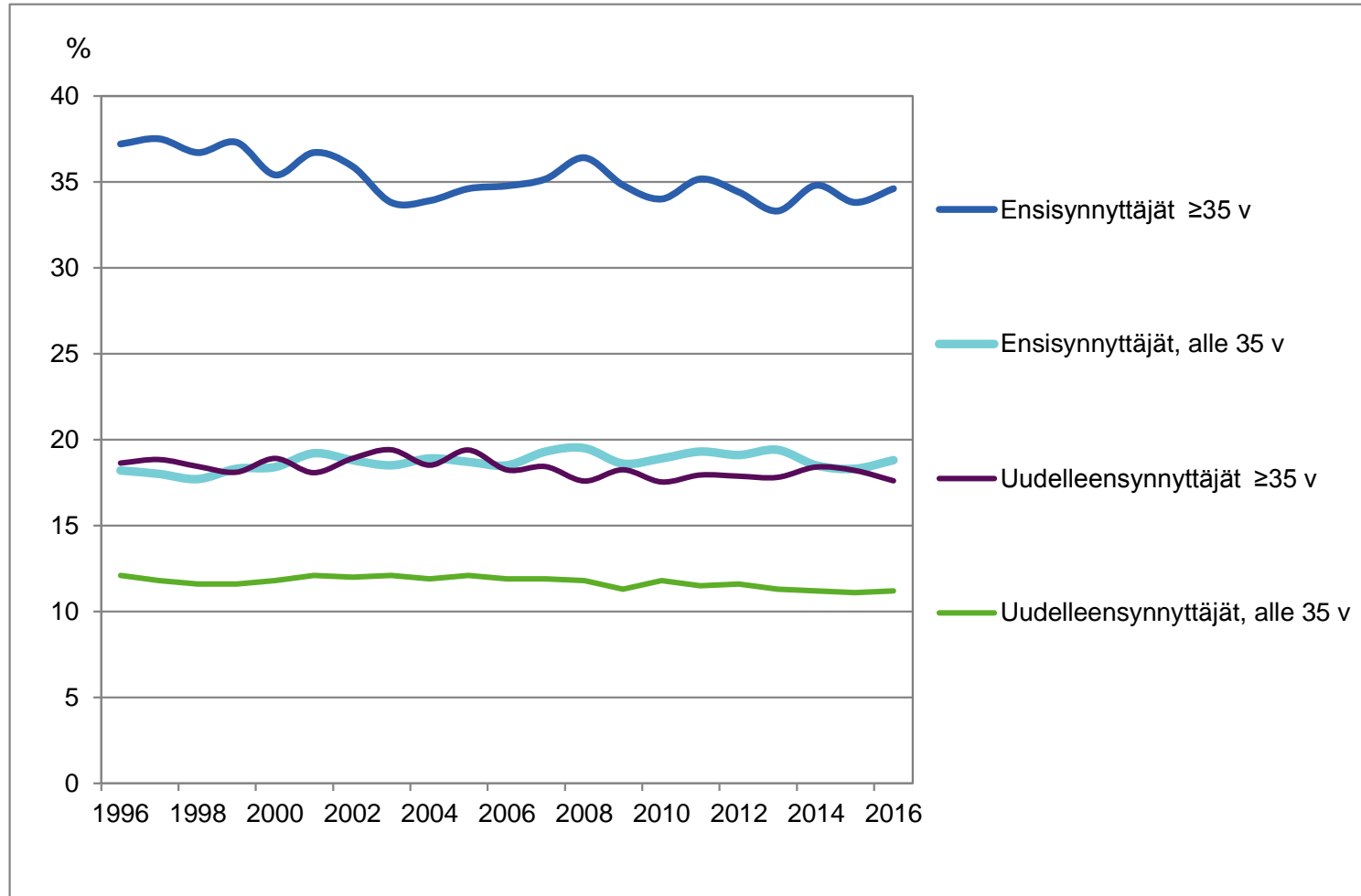
Erityiskorvaukset vuosittain

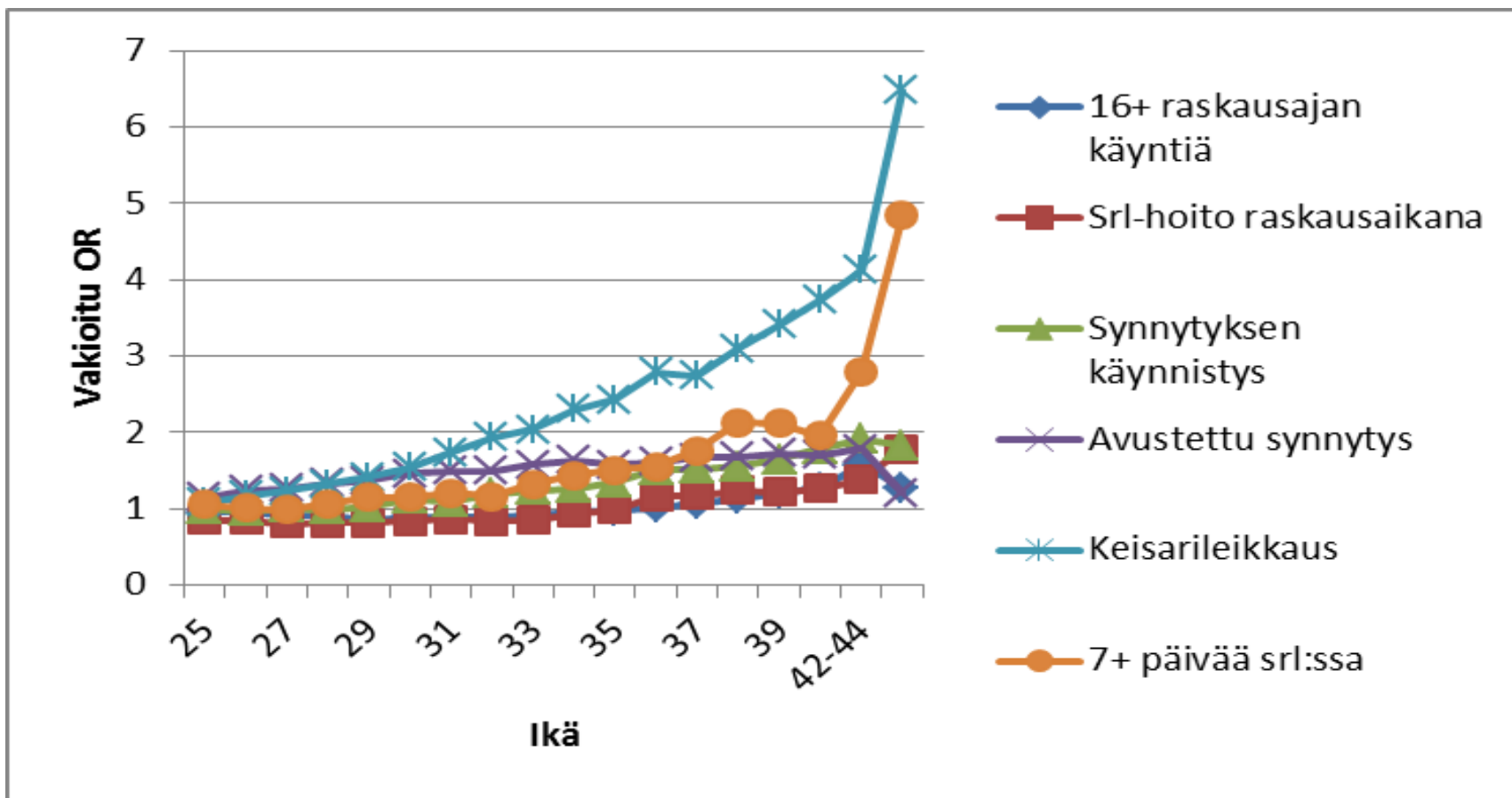
..ja niitä on sitä enemmän mitä vanhempi on synnyttäjä (Lääkehoito- ja raskausprojekti, Lahesmaa-Korpinen)

Enemmän keisarileikkauksia (Ensi- ja uudelleensynnyttäjät, alle 35 v ja 35 vuotta täyttäneet, 1996–2016*), %

Kohonnut riski palvelujen käyttöön ja interventioihin (ensisynnyttäjät v. 2005-2014, N=228 348)

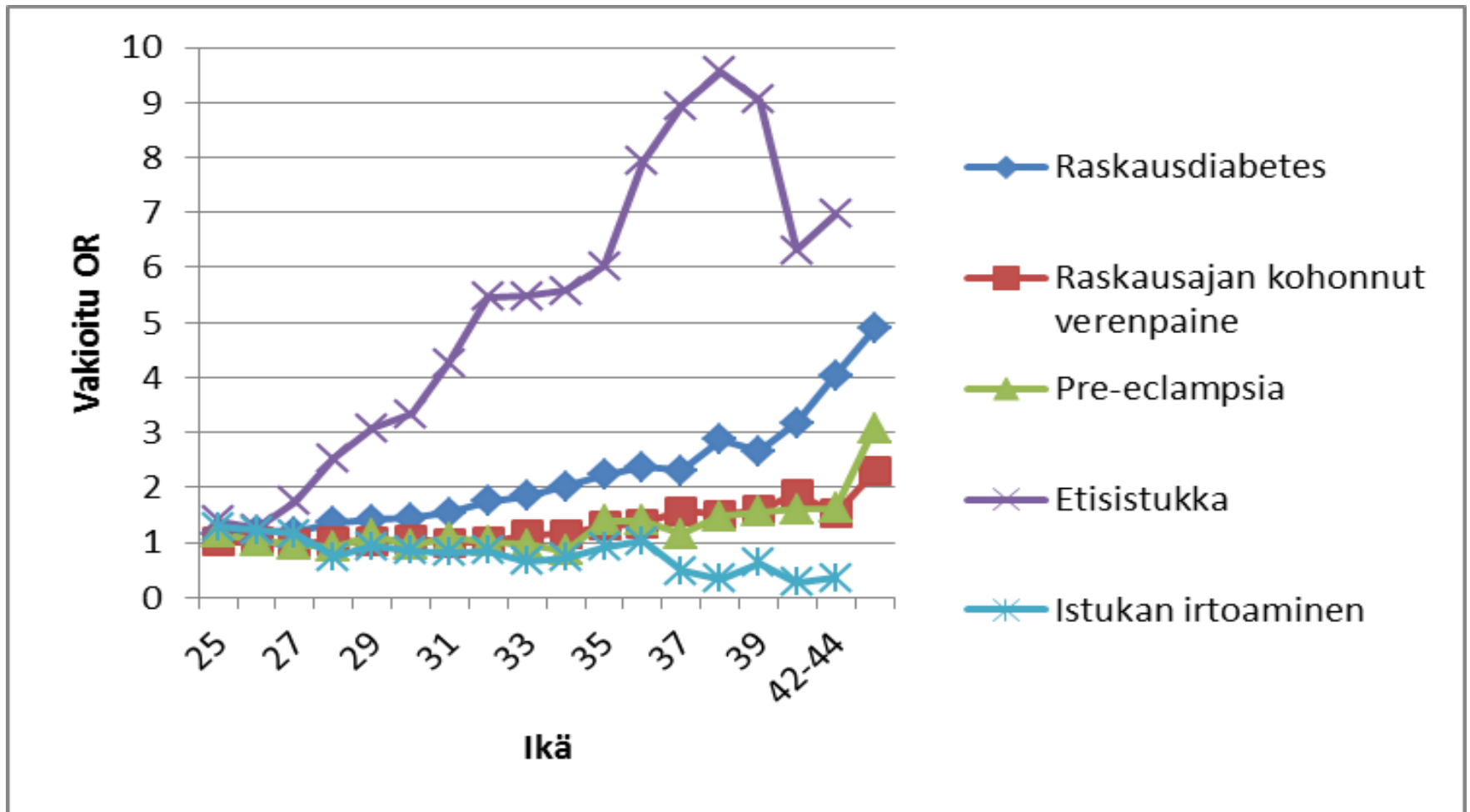

- Verrokkina 20-24-vuotiaat
- Vakioitu kaupungistumisaste ja sosioekonominen asema

Klemetti ym, 2017

Kohonnut riski raskausajan ongelmiin

(ensisynnyttäjät v. 2005-2014, N=228 348)

*Verrokkina 20-24-vuotiaat

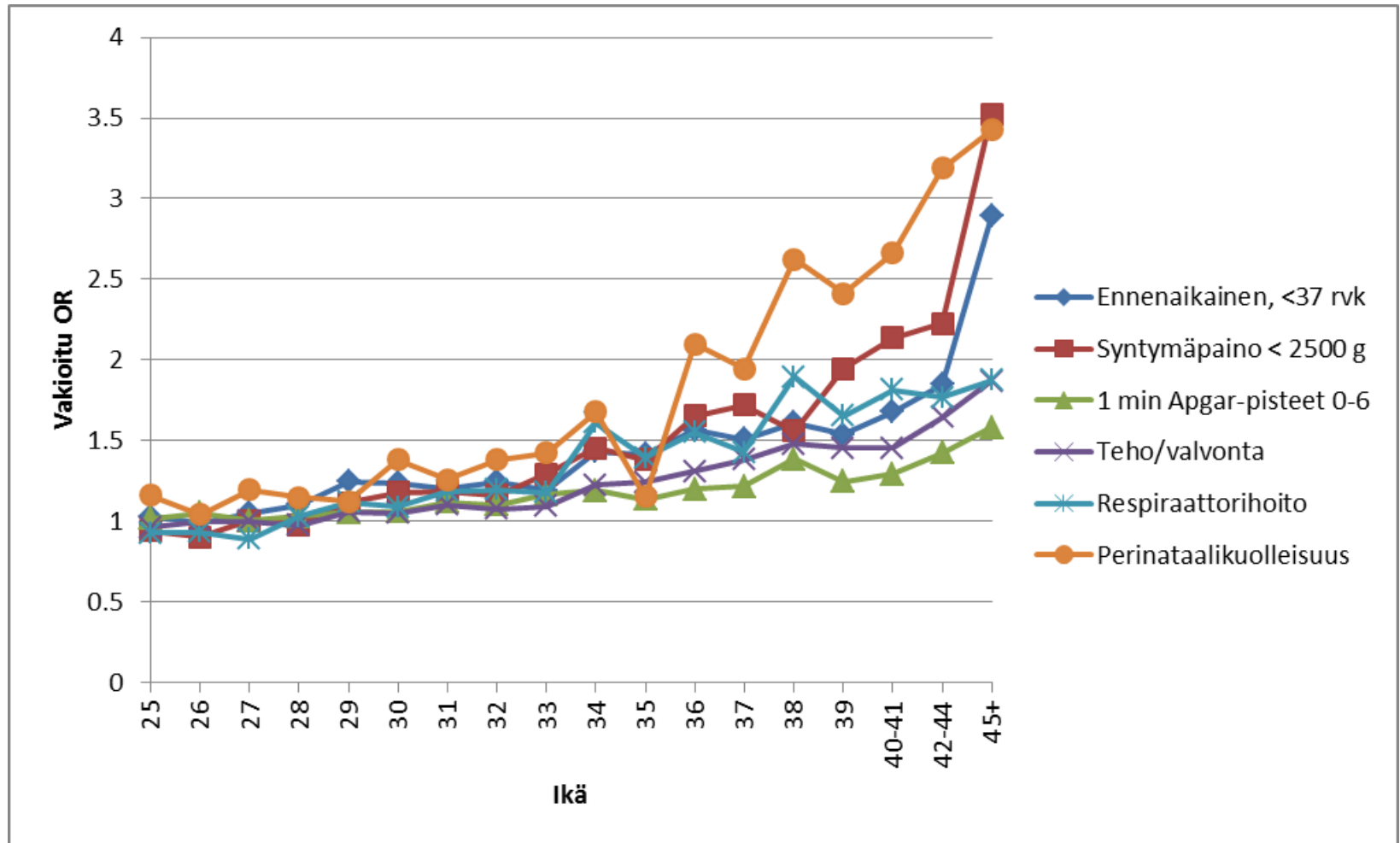
Vakioitu kaupungistumisaste ja sosioekonominen asema

Klemetti ym. 2017

TERVEYDEN JA HYVINVOINNIN LAITOS

Enemmän vastasyntyneen terveysriskejä

(ensisynnyttäjät v. 2005-2014, N=228 348)

*Verrokkeina 20-24-vuotiaat
 Vakioitu kaupungistumisaste ja sosioekonominen asema

Klemetti ym. 2017

TERVEYDEN JA HYVINVOINNIN LAITOS

Riskit alkavat merkittävästi nousta yllättävän varhain (ensisynnyttäjät 2005-2014, N=228 348)

<i>Äitiyshuollonpalvelujen käyttö/</i>	Ikä
<i>Interventiot</i>	
16+ käyntiä	38
Srl-hoito raskausaikana	36
Synnytyksen käynnistys	30
Avustettu synnytys	25
Keisarileikkaus	25
SRL-hoito 7+ vrk	29
<i>Äitiysterveys</i>	
Raskausdiabetes	25
Raskausajan kohonnut verenpaine	33
Pre-eclampsia	38
Etisistukka	27
<i>Vastasyntyneen terveys</i>	
Ennenaikaisuus < 37 rvk	28
Syntymäpaino < 2500 g	29
1-min Apgar-pisteet < 7	31
Teho/valvontahoito	31
Respiraattorihoito	34
Perinataalikuolleisuus	36

Klemetti ym, 2017

TERVEYDEN JA HYVINVOINNIN LAITOS

Toisaalta – on enemmän

- raskaana olevia, jotka haluavat kaiken saatavilla olevan tiedon ja arvostavat nimenomaan ammattilaisen jakamaa tietoa (Lampinen ym. 2009)
- raskaana olevia, jotka ovat nuorempia raskaana olevia huolestuneempia omasta ja lapsensa voinnista
- ja kokevat raskauden nimenomaan psyykkisenä asiana ja toivovat tukea ja mahdollisuutta keskusteluun
- ja suhtautuvat tulevaan synnytykseen nuorempia myönteisemmin, mutta arvioivat jälkikäteen synnytyskokemuksensa vaikeammaksi kuin nuoremmat naiset (Zasloff ym, 2007)
- vanhempia, joilla on vakaammat parisuhteet ja lapsilla turvatumpi kasvuympäristö
- ja onnellisimpia vanhempia (Myrskylä, 2011, 2016)

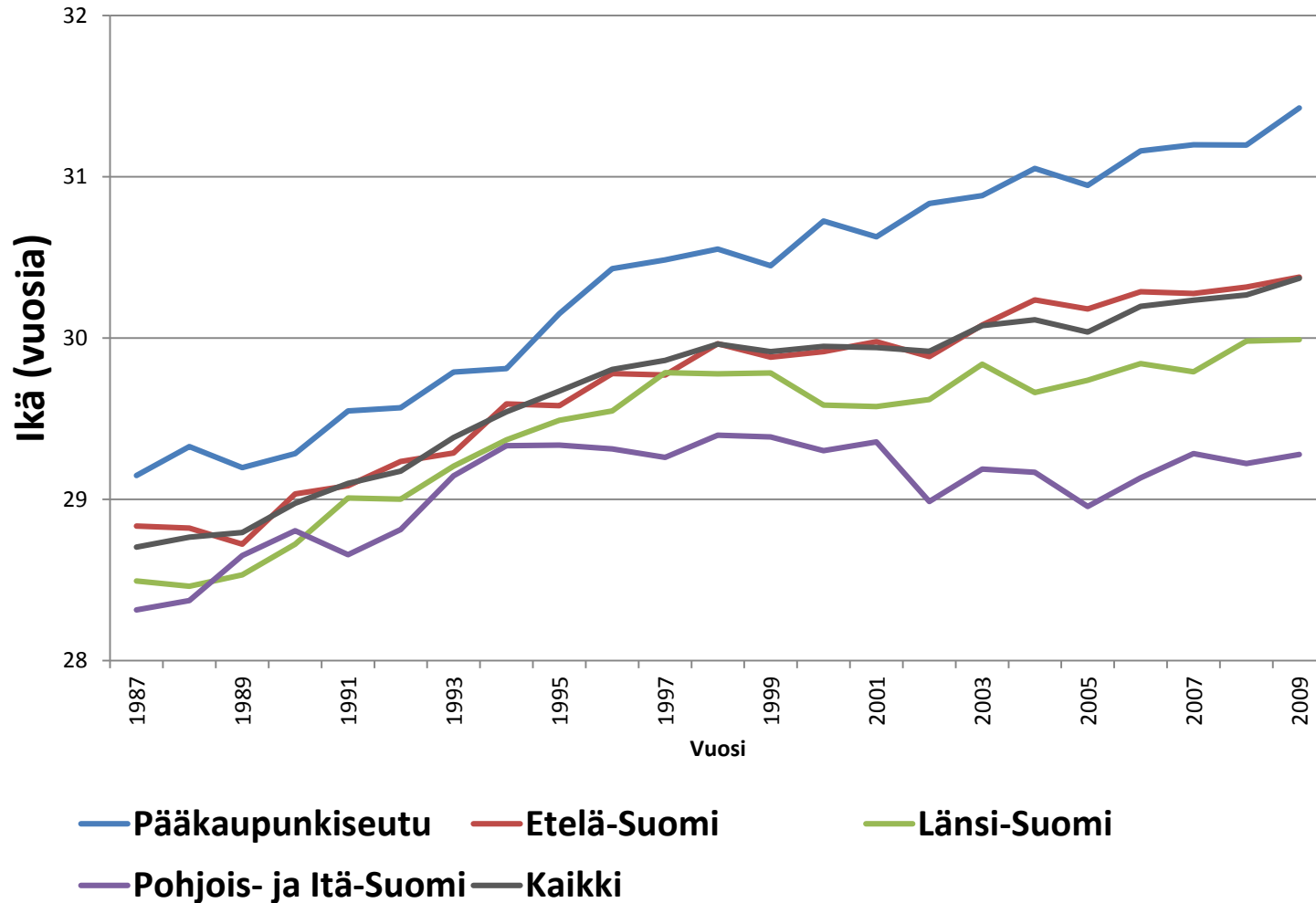
Isäksi tuloikä ja siihen liittyvät ongelma

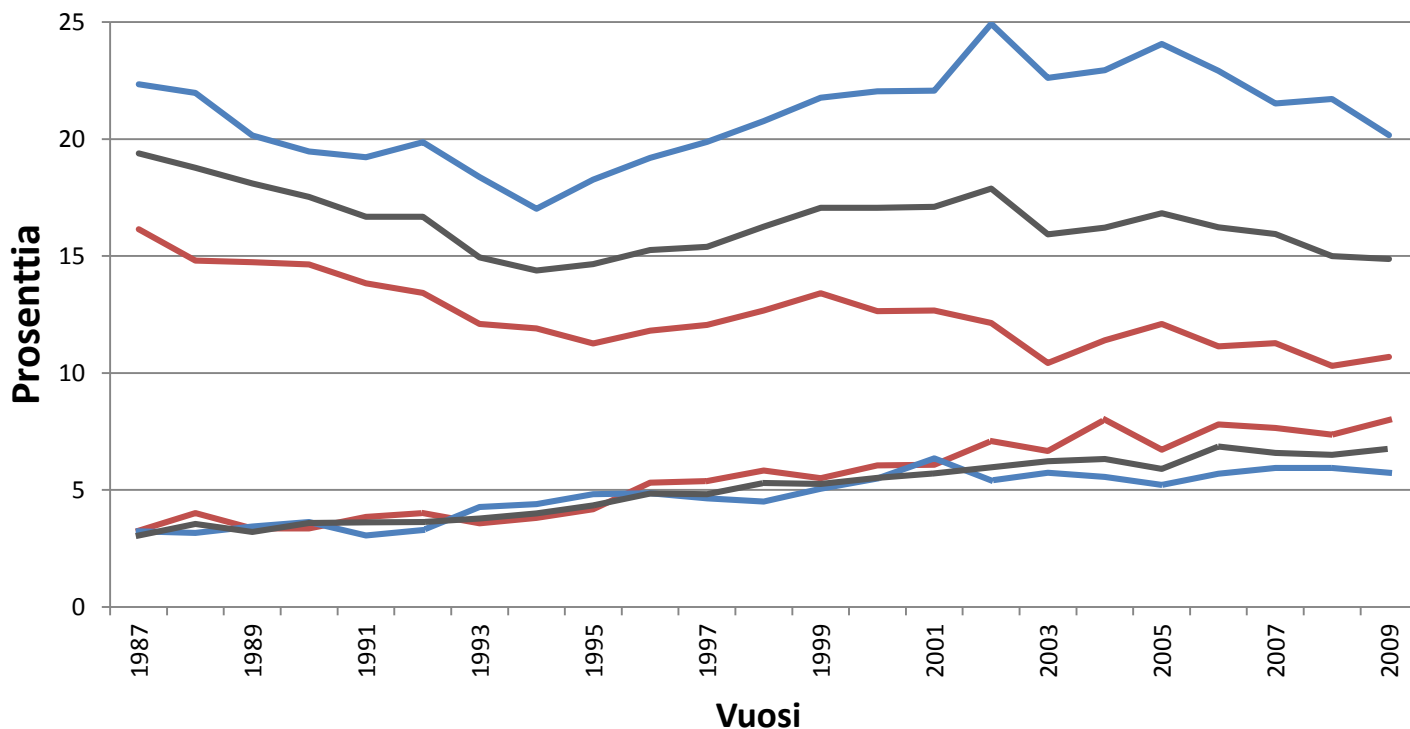
Isäksi tuloikä

- Isäksi tullaan yleisesti vanhempana kuin äidiksi – aloitetaan myöhemmin ja jatketaan pidemmälle
- Isäksi tulemisen ikäkehitystä ei ole tutkittu kattavasti
- Norjassa, Tanskassa, Ranskassa, UK:ssa ja Australiassa isäksi keskimäärin kolme vuotta vanhempana kuin äidiksi (Schmidt et al., 2012, Coleman, 2000, National Statistics, UK, 2009)
- Isäksi tulemisen keski-ikää selvitetty vain Norjassa, Tanskassa, UK:ssa ja Suomessa (Coleman 2000, Martinez et al., 2012, Nilsen et al., 2013)
 - Tanska: 31 vuotta jo 1993
 - UK: 25 vuotta vuosina 2006-2010
 - Norja: 26 vuotta vuonna 1975 ja 31 vuotta vuonna 2011
 - Suomi

Suomessa ensimmäistä kertaa isäksi yhä vanhempana (keski-ikä v.1987-2009, N=344 529)

Alle 25- ja 40+-vuotiaiden isien osuudet alueittain

- Pääkaupunki, < 25-vuotiaat
- Pääkaupunki, 40+-vuotiaat
- Pohjois- ja Itä-Suomi, <25-vuotiaat
- Pohjois- ja Itä-Suomi, 40+-vuotiaat
- Kaikki, < 25-vuotiaat
- Kaikki, 40+-vuotiaat

40-vuotiaana tai sitä vanhempana isäksi tulleet v. 2005-2009 verrattuna muihin isiin

Useammin

- Syntyneet maaseudulla
- Korkeasti koulutettuja
- Asuivat pääkaupunkiseudulla
- Mutta silti maaseutumaisilla alueilla
- Naimisissa tai eronneita/leskiä

Isän ikään liittyviä ongelmia tai riskejä

- Alentunut hedelmällisyys (Ford ym., 1994, de La Rochebrochard ym., 2003 ja 2006, Hassan ym., 2003)
- Raskauteen liittyvät ongelmat (keskenmenot, sikiökuolemat, pre-eklampsia ja keisarileikkaus (Sartorius ja Nieschlag, 2010))
- Lapsen terveysongelmat (esim. skitsofrenia (Miller ym., 2011), autismi (Hultman ym., 2011), epämuodostumat (Young ym., 2007, Grewal ym., 2012)).

Yhteenveto / päätelmät

- Lastenhankinnan lykkääntyessä syntyvyys alenee ja väestö entisestään ikääntyy – maahanmuutto?
- Hedelmöityshoidot eivät korvaa lykkääntymistä kokonaan
- Perhekoko pienenee - ideaalikin pienentynyt?
- ”Vanha ensi-isyys” erityisesti pääkaupunkiseudun ja korkeasti koulutettujen ilmiö

Yhteenveto / päätelmät (2)

- Lastenhankinnan lykkääntyessä tahaton lapsettomuus ja hedelmöityshoitojen tarve kasvavat – tahattomaan lapsettomuuteen liittyy surua ja kärsimystä ja hoitoihin terveysriskejä
- Suurin osa iäkkäämpien raskauksista/synnytyksistä menee lopulta hyvin **mutta**
 - ikääntyneillä ensisynnyttäjillä ja heidän lapsillaan enemmän terveysongelmia kuin nuoremmilla ensisynnyttäjillä ja heidän lapsillaan
 - ikääntyneillä ensisynnyttäjillä on myös enemmän palvelujen käyttöä
- Myös isän korkeaan ikään näyttää liittyvän terveysriskejä – tosin niistä vasta vähän tietoa

Vanhemmuuden vaatimukset aiheuttavat rimakauhua

Talouden ja perhe-elämän vaatimukset aiheuttavat rimakauhua. Vanhemmuuden vaatimukset aiheuttavat rimakauhua. Vanhemmuuden vaatimukset aiheuttavat rimakauhua.

Vanhemmuuden vaatimukset aiheuttavat rimakauhua. Vanhemmuuden vaatimukset aiheuttavat rimakauhua. Vanhemmuuden vaatimukset aiheuttavat rimakauhua.

Vanhemmuuden vaatimukset aiheuttavat rimakauhua. Vanhemmuuden vaatimukset aiheuttavat rimakauhua. Vanhemmuuden vaatimukset aiheuttavat rimakauhua.

Vanhemmuuden vaatimukset aiheuttavat rimakauhua. Vanhemmuuden vaatimukset aiheuttavat rimakauhua. Vanhemmuuden vaatimukset aiheuttavat rimakauhua.

Omaa partneria ei aina halua

Omaa partneria ei aina halua. Omaa partneria ei aina halua. Omaa partneria ei aina halua.

Omaa partneria ei aina halua. Omaa partneria ei aina halua. Omaa partneria ei aina halua.

Omaa partneria ei aina halua. Omaa partneria ei aina halua. Omaa partneria ei aina halua.

Omaa partneria ei aina halua. Omaa partneria ei aina halua. Omaa partneria ei aina halua.

Miehiä pitäisi herätellä lastenhankintaan

SAMAISTUIN nimimerkin Autetaan toisiamme kirjoitukseen (HS.fi/ mielipide 26.9.). Jäin 31-vuotiaana suhteeseen lasten toivossa, vaikka miehessä oli ikäviä piirteitä. Mies jätti minut, eikä lapsia tullut. Tapsin pian uuden miehen, joka oli kaikin puolin hyvä ihminen. Lapsiin hän ei silti ollut valmis – sitoutuminen ahdisti. Lopulta vuosien lapsettomuuspelon jälkeen tulin hänelle raskaaksi 36- ja 37-vuotiaana, molemmat ensimmäisellä yrittämällä. Nyt olemme kahden lapsen onnellisia vanhempia. Syitä myöhäiseen lastenhankintaan on varmasti useita, mutta naisten syyllistämisen sijaan kaipaisin miesten herättelyä. Koomikko Louis C.K. on sanonut, että hänen elämänsä parhaat asiat – lapset – ovat seurausta laiskuudesta: hän ei jaksanut sanoa vaimolleen ei. Kaikki miehet eivät ole yhtä laiskoja. Näinkin voi käydä.

Lapsi nauttii Budapestista, koska hän on kaikkialle tervetullut.

Mielipide: Parisuhteesä vie sinut...
 Puhdotti se...
 Nyt juhlitaan! TUOMO 5 vuotta...
 NINO DANIELI...
 Siir of Sweden...
 TUOMO...
 Bulevardi 1, Helsinki...
 FinnBUILD...
 Rakentamisen, rakennetun ympäristön ja...
 FinnBUILD

Lapsen hankkiminen yksin on lisääntynyt

Uutiset A 6-7
 Linda Lindholm, 27, on saanut keskosina syntyneiden kaksosten Aaronin ja Uvan hoitoon tukea omalta perheeltään.
 Espoolainen Linda Lindholm tiesi haluavansa lapsia...
 NÄIN KÄYDÄ...
 NÄIN KÄYDÄ...
 NÄIN KÄYDÄ...

Perheet: Mielikuvat voivat ahdistaa vanhemmuutta vasta harkitsevaa

Pikkulapsiajasta puhutaan usein kielteisesti

THL
 TERVEYDEN JA HYVINVOINNIN LAITOS
 48

Mitä voimme tehdä? Lisää tutkimusta - entä muuta?

Tutkimusta

- Vanhempana isäksi tulemisen terveysvaikutukset
- Ikääntyvän isyyden merkitys perhedynamiikkaan sekä työn ja perheen yhteensovittamiseen ja sitä kautta lasten hyvinvointiin

- Hedelmällisyysneuvonta osaksi seksuaalikasvatusta ja terveyspalveluja
- Myös positiivista puhetta pikkulapsiajasta
- Vanhemmuuden vaatimuksista tinkimistä
- Miesten osallistaminen
- Perhe-, koulutus-, asuntopolitiikka?
- ”Nuorena” lapsen saamisen tukeminen (asuminen, päivähoito, opiskelujen ja perheen yhteensovittaminen)

Kiitos teille ja kolleegoille (Anna Heino, Mika Gissler, Eija Vuori, Kirsi Liitsola)

*Darwin and his gene pool suck,
all I can hope
Is that evolution adapts,
And men start having babies too,
Which will not only benefit infertile women,
But also the work place, society
And the world in general*

Kate Bentley